॥ श्री अर्हं नमः ॥

श्री अभयदेवसूरिजी महाराज विरचित,

॥ जयतिहुअण स्तोत्र ॥

शास्त्री रामचंद्र दीनानाथे

रा. रा. गीरधरलाल हीराभाई सारु गूजराती
टीका करी, मूळ तथा तेनी संस्कृत टीका
सहित शोधी पाठान्तर साथे गीरधर-
लालना खरचथी प्रसिद्ध कर्युं.

अमदावादमां

घीकांटे "युनियन" प्रिन्टिंग प्रेसमां
शा. घेलाभाइ नरसिंहदासे छाप्युं.

संवत १९४७. सने १८९०.

गीरधरलाल हीराभाइ तरफनी भेट.

श्री अर्हंनमः

प्रस्तावना.

आ "जयतिहुअण" स्तोत्र, प्रथम फकत तेनी गुजराती टीका साथे प्रसिद्ध थएलु जोवाने मारो मनोरथ घणा लांबा काळथी हतो. परंतु गुजराती टीका बनावनारनो जोग नहीं आवेथी मारा वीचार मारा मनमां रह्या हता. एक शास्त्री पासे ए गुजराती टीका लखावी पण मने ते बरोबर पसंद पडी नहीं. छेवटे शास्त्रीजी रामचंद्र दीनानाथने ए काम करवा में वीनंती करी; अने तेमणे श्रम लइ ए टीका करी एटलुज नहीं पण मुळपाठनी तथा संस्कृत टीकानी पाठांतर साथे आ आवृति तैआर करी; ते विद्वानोने पसंद पडशे एवी हुं आशा राखुं. बेशक घणो श्रम एमणे लीधो छे.

अभयदेवसूरिजी माहाराजे आ स्तोत्र क्यारे रच्यु ते जणातुं नथी. परंतु एमनो स्वर्गवास थयानुं वर्ष केटलाकना अभीप्राय मुजब वीक्रम संवत ११३५ अने केटलाकना अभीप्राय मुजब ११३९ छे; तेथी

ते पेहेलां गमे ते वखते ए स्तोत्र तेमणे रच्यु हतु एम नक्की थाय छे.

आ माहा पंडितना चरित्रनो टुंको पण हेवाल मने मळयो नथी, नहीं तो आ जग्याए ते बेशक लखवा जेवो हतो.

एमणे केवी रीते आ स्तोत्र रच्यु हतु ते संस्कृत टीकाना उपोद्घात उपरथी समजाय छे एटले ते वीषे अत्रे बोलवानी जरुर रेहेती नथी.

आ स्तोत्रना गुण वीषे मने पंडे अनुभव थयो छे; अने तेनां जेटलां वखाण करीए तेटलां थोडां छे.

स्थंभण पार्श्वनाथजीनी प्रतिमा आगळ आ स्तोत्र प्रथम उच्चारण करवामां आव्यु हतुं. ए प्रतिमा हाल खंभात शेहेरमां खारवाडा नामना मेहल्लामां एक सुंदर देहरामां मुळनायकना आसने बीराजमान छे. ए प्रतिमानुं कद आशरे बार आंगळनुं हशे, अने तेमनो वर्ण श्याम छे. ए देहरामां गभारामां पेसतां जमणी बाजुए एक मोटी सामळी प्रतिमा छे, जेनी पीठमां बखोल छे. एम केहेवाय छे.

के ते बखोलमां असलवारे स्थंभण पार्श्वनाथजीनी प्रतिमा राखता हता; अने तेम करवानुं कारण एके ए प्रतिमाने कोइ अजाण्यो सखस लइ जइ शके नहीं.

श्री मेरुतुंग आचार्यनो संस्कृत भाषामां रचेलो प्रबंध चिंतामणि नामे ग्रंथ छे, ते शास्त्रीजी रामचंद्रे गुजराती भाषांतर साथे छपाव्यो छे. एमां आ स्थंभण पार्श्वनाथजीनी प्रतिमा लगती हकीकत छे. तेमांथी खप जोग सार हुं अत्रे लखुं छुं:—असल द्वारिकामां समुद्रविजय राजाए श्री नेमीनाथ तिर्थंकरना मूखथी माहा प्रतापवाळी श्री पार्श्वनाथजी माहाराजनी प्रतिमानुं वर्णन सांभळी पोताना करावेला अनुपम रत्न जडीत प्रासादमां ते स्थापन करेली हती अने द्वारिका जळमय थवाथी ते प्रतिमा बुडेली हती. त्यांथी ए प्रतिमाने काहाडी कांतिपुरनो रेहेनार धनपति (धनेश्वर) नामनो शेठ लइ गयो हतो अने एक मोटुं देवालय बंधावी तेमां ए प्रतिमा स्थापन करी हती अने ए देवालयमांथी नागार्जुन नामनो योगी ए प्रतिमानुं हरण करी गयो

हतो अने खंन्नात नजीक आवेली शेढी नदिने कांठे नीलनय स्थानके राखी हती. नागार्जुनना मरण प-छी, काळे करीने ए प्रतिमा, मुख मात्र देखाय एम पृथ्वीमां समायेली हती; ज्यांथी अन्नयदेव सूरीजी-ए आ "जयतिहुअण" स्तोत्र बत्रीस गाथानुं करी ते प्रगट करी हती; अने देवतानी आज्ञाथी एं स्तो-त्रनी बे गाथा तेमणे गुप्त करी दीधी; अने खंन्नात-मां ए प्रतिमानुं स्थापन करयु हतुं; अने जपर कह्या प्रमाणे एज प्रतिमा हाल त्यां विद्यमान छे.

प्रबंध चिंतामणिमां पाने ३११ मां ए प्रतिमाना वृत्तांतनु संक्षेपमां एक काव्य छे, ते तथा तेनो अर्थ गुजराती न्नाषांतरमां पाने ३१एमां छे ते आ मुजबः--

यन्मार्गेऽपि चतुः सहस्त्रशरदो देवालये योऽर्चितः । स्वामी वासववासुदेववरुणैः स्वा-वासमध्ये ततः ॥ कान्त्यामिभ्यधनेश्वरेण महता नागार्ज्जुनेनार्चितः । पायात्स्तम्भन-के पुरे स न्नवतः श्रीपार्श्वनाथोजिनः ॥१॥

अर्थ-जे प्रतिमानी इंद्रे तथा वासुदेवे तथा व-

रुणदेवे पोतपोताना निवासमां राखी पूजा करी छे, तथा कांतीपुरमां धनेश्वर शेठे तथा नागार्जुन जोगीए जेनी सेवा करी छे, एवी रीते मार्गमां आवतां जेनें चार हजार वर्ष थइ गयां छे, एवा स्थंन्नण पार्श्वनाथं तमारी रक्षा करो.

आ माहा प्रतापवान प्रतिमाना दर्शन संवत १९४६ ना फागण मासमां अमे कर्यां हतां.

खंन्नातमां (घर देहेरासर शीवायनां) एकंदर जिनालयमां अमे दर्शन कर्यां तेनी नुंध मेहेल्लावार वांचनारना जाणवा माटे नीचे मुजब छेः-

खारवाडामां.

१ श्री स्थंन्नण पार्श्वनाथजीनुं.

२ मंधीरस्वामीनुं.

३ अजीतनाथजीनुं.

४ सहेसफणा पारसनाथजीनुं.

५ आदेशर न्नगवाननुं.

६ मोहोरपारसनाथजीनुं.

७ मुनीसुव्रत स्वामीनुं.

८ कसारीपारसनाथजीनुं

९ अनंतनाथजीनुं.

१० माहावीरस्वामीनुं(चो-

११ मुनीसुव्रतस्वामीनुं. मुखजीना आकारनुंछे.)

बोर पीपळाना मेहेल्लामां.

१२ नवपल्लव पारसनाथजीनुं.

१३ वीमलनाथजीनुं(भुंइ-
रामां गोडीपारसनाथजी.)

१४ सोमचींतामणजीनुं. १५ संभवनाथजीनुं.

१६ मुंनीसुव्रतस्वामीनुं. १७ वजे चींतामण पारस-
नाथजीनुं

१८ संभवनाथजीनुं (भुंइ-
रामां त्रण मोटा बींब छे) ते
शांतीनाथजी आदिना छे.

चोळावाडामां.

१९ सुमतीनाथजीनुं.

झंडीपोळ अथवा गीपट्टीमां.

२० माहावीरस्वामीनुं. २१ अजीतनाथजीनुं.

(आ बे देहेरां जोगां छे.)

दंतारवाडामां.

२२ शांतीनाथजीनुं. २३ शांतीनाथजीनुं.

२४ कुंथुनाथजीनुं. २५ शांतीनाथजीनुं.
२६ चींतामण पारसनाथजीनुं (भुंझरामांथं- ज्ञण पारसनाथजीनी प्रतिमा छे.पण मुळ आ नामवाळी प्रतिमा नं. १ वाळा देहेरामां छे तेज समजवानी छे.)
२७ गोडीपारसनाथजीनुं.
२८ रीखन्नदेवस्वामीनुं.

ज्ञाळीपाडामां.

२ए शांतीनाथजीनुं. ३० सुपार्श्वनाथजीनुं.

मांडवीनी पोळमां.

३१ वीमळनाथजीनुं. ३२ रीखन्नदेवस्वामीनुं.
३३ नेमनाथस्वामीनुं. ३४ मुनीसुव्रतस्वामीनुं.
३५ कुंथुनाथजीनुं. ३६ पदम प्रभुजीनुं.
३७ सुमतीनाथजीनुं.

कुंन्नारवाडामां.

३८ शीतळनाथजीनुं. ३ए वेरमान १एमा माहान्नद्रस्वामीनुं.

जीरावळा पाडामां.

४० अरनाथस्वामीनुं. ४१ मनमोहनपारसनाथजीनु
४२ वासुपुज्यस्वामीनुं. ४३ अभीनंदनस्वामीनुं.
(नंबर ४२-४३ वाळा देहेरामां भुंइरां छे तेमां माहावीरस्वामीआदि प्रतिमाउ छे.)
४४ अमीझरापारसनाथजीनुं. ४५ जीरावळांपारसनाथजीनु.
४६ शांतीनाथजीनुं. ४७ नेमनाथस्वामीनुं.
४८ शांतीनाथजीनुं. ४९ चंद्रप्रभुजीनुं.

नागरवाडामां.

५० वासुपुज्यस्वामीनुं.

चोकसीनी पोळमां.

५१ जगवल्लभपारसनाथजीनुं. ५२ गौत्तमस्वामीनुं (आ देहेरामां मुळ नायकजीनी प्रतिमा माहावीरस्वामीनी छे पण
५३ श्रेयांसनाथजीनुं.
५४ सुवधीनाथजीनुं.

४२८३

५५ चंद्रप्रभुजीनुं. (नंबर. ५३-५४-५५ वाळा देहेरां जेगांछे.)

तेमां गौतमस्वामीनी प्रतिमा छे तेथी देहेरु गौतमस्वामीनुं कहेवायछे.)

५६ मनमोहन पारसनाथजीनुं.

५७ चींतामणपारसनाथजीनुं.

५८ चंद्रप्रभुजीनुं.

५९ शीतळनाथजीनुं.

६० मोहोरपारसनाथजीनुं.

६१ चोमुखजीनुं.

६३ शांतीनाथजीनुं.

६२ वीमळनाथस्वामीनुं.

जोगरा पाडो.

६४ नवखंडा अथवा भुवनपारसनाथजीनुं.

६५ चंद्रप्रभुजीनुं.

६६ मल्लीनाथजीनुं.

६७ शांतीनाथजीनुं. (आ देहेरानी जोडे शाळा छे तेमां शुभवीजयजी अने वीरवीजयजी माहाराज उतरता एवु केहेवाय छे.)

६८ नेमनाथजीनुं.

६९ शांतीनाथजीनुं.(आ नंबर ६८-६९ वाळां देहेरां जेगां छे.)

माणेक चोकना मेहेल्लामां.

७० धरमनाथजीनुं.

७१ महावीरस्वामीजीनुं.

७२ शांतीनाथजीनुं.

७३ शीतळनाथजीनुं.

७४ चींतामण पारसनाथजीनुं (आ देहेरामां भुंइरामां रीखवदेवस्वामी आदि प्रतिमाउ छे.)

७५ चींतामणपारसनाथजीनुं.

७६ आदीनाथजीनुं.

७७ अभीनंदनस्वामीनुं.

७८ चंद्रप्रभुजीनुं.

खुशींगनो महेल्लो.

७९ रीखवदेवस्वामीनुं.

खंभातथी आशरे अडधो गाउ सकरपर गाम छे त्यां बे देहेरां छे.

८० चींतामणपारसनाथजीनुं.

८१ मंधीरस्वामीनुं.

अमदावादमां मांडवीनी पोळमां नागजी भुधरनी पोळ. संवत १८४६ ना आसो वद ११ वार शनी. } गीरधरलाल हीराभाइ.

પાઠાંતરની સમજુતી.

આ આવૃતિ તૈયાર કરવામાં અમે નીચે બતાવેલી પ્રતો ઉપયોગમાં લીધી હતી.

(ક)—શાંતિસાગરજીનું સટીક પત્ર. ૫

(ખ)—રા. રા. ગિરધરલાલ હીરાભાઈનુ મૂલ રહિત ટીકાનુ પુસ્તક પ૦ ૫ લખેલુ સંવત્ ૧૬૬૧ વર્ષે કાર્ત્તિકશુદ ૧૨ બુધે.

(ગ)—શાંતિસાગરજીનુ સટીક ગંગા યમુનાની રીતે પંચપાઠ લખેલુ ટીકા સંપૂર્ણ. મૂલમાં ચ્યાર કાવ્ય ન્યૂન પ૦ ૪

(ઘ)—રા. રા. ગિરધરલાલ હીરાભાઈ તરફનુ સટીક પ૦ ૫ લખેલું સંવત્ ૧૬૮૦ વર્ષે આસો શુદ ૧

(ઙ)—મૂલ માત્ર શાંતિસાગરજી તરફનુ જેમાં બત્રીશ કાવ્ય પણ છે. પ૦ ૨

हवे पछी पाठांतर जणाववा माटे, क. ख. ग. घ. ङ. मांथी जे जे अक्षर ज्यां ज्यां मुक्या होय त्यां त्यां ते अक्षरने अनुसारे उपर बताव्या मुजबनी प्रतो समजवी.

ज्यां पाठांतर देखाडवा कोइपण प्रतनो हवालो ना आप्यो होय तो जाणावुं के अमने जे सारु लाग्यु ते कायम राख्यु छे.

उपोद्घात पछी स्तोत्र सरु थाय छे तेमां मुल गाथामां जुळो उपर जे जैनी लीपीना आंकडा मुक्या छे ते अन्वय सूचक छे अने जुळोमां शब्दना लगता गुजराती आंकडा मुक्या छे ते पाठांतर सूचक छे अने संस्कृत टीकामां पाठांतर जणाववा माटे बाळबोध लीपीना आंकडा टीकानी जुळोमां शब्दना लगता मुक्या छे. अने पानाने अंत्ये झीणा अक्षरथी टीपमां पाठांतर बतावेला छे.

उपोद्घात.

अत्रायं वृद्धसंप्रदाय[1]ः ॥ पुरा भगवान् श्रीअभयदेवसूरिर्गूर्जरत्रायां शंभाणकस्थाने विहृतवान्[2]। तत्र च महाव्याधिवशेनातीव शरीरापाटवेसति प्रत्यासन्ननगरग्रामेभ्यः पाक्षिकप्रतिक्रमणाय समाजिगमिषुर्विशेषेण समाहूतो मिथ्यादुःकृतदानाय सर्वश्रावकसंघः। त्रयोद[3]श्यर्धरात्रे चाभाणि शासनदेवतया। भो स्वपिषि जागर्षि वा। ततो मन्दस्वरेणोक्तं भगवता । जागर्मि। पुनरूचे तया, भो शीघ्रमुत्तिष्ठ। नवैताः सूत्रकुक्कुटिका उन्मोचय। भगवानाह। न शक्नोमि।

---

१ ग. घ. अत्रायं संप्रदायः पुरा श्रीमदभयदेवसूरिर्भगवान्. २ ख. गूर्जरधरत्रीयां थंभणकस्थाने विहृतवान् । घ. । सिचाणकतो गूर्जरधरित्र्यां विहृतवान् । ग. । गूर्जरयात्रायां शंभाणकस्थाने विहृतवान्. ३ ग. घ. समाजिगमिषुः श्रीसंघो मिथ्यादुष्कृतदानाय विशेषेण समाहूतस्तदा परमभाग्योदयात्त्रयोदशी.

देवता प्राह। कथं न शक्नोषि अद्यापि चिरकालं वीरतीर्थं प्रभावयिष्यसि नवाङ्गीवृत्तिं च विधास्यसि। भगवानवोचत्। कथमेवंविधशरीरो विधास्यामि। देवतावादीत्। स्तम्भनकपुरे सेढिकानद्युपकण्ठे[४] खंखरपलाशमध्ये श्रीपार्श्वनाथः स्वयंभूरस्ति तत्पुरो देवान्वन्दस्व येन स्वस्थशरीरो भवसि। ततः सा तिरोऽभूत्। प्रातःक्षणे प्रत्यासन्ननगरग्रामेभ्यः समागत्य श्रावकसंघेन ववन्दे भगवान्। भणितं च भगवता। स्तम्भनकपुरे श्रीपार्श्वनाथं वन्दिष्यामहे। श्राद्धैरचिन्ति। नूनं कश्चिदुपदेशः प्रभूणां येनेदमावेदयन्ति। ततस्तैरपि भणितम्[५]। वयमपि वन्दिष्यामहे। ततो वाहनेन गच्छतः प्रभोर्मनाक् श-

---

४ ख. सेढिका नदी। ग. घ. सेढी नदी. ५ क. ख. घ.। ततस्तैर्भणितम्.

रीरसौख्यमभूत्[६]। ततो धवलकपु[७]रात्परतः पादचारेण विहृतवान्। स्तम्भनकपुरं श्रावकाः सर्वतः[८] पार्श्वनाथमवलोकयन्तो गुरुणाभिहिताः। खंखरपलाशमध्येऽवलोकयत। ते तथा चक्रुः। ततस्तत्र दृष्टा श्री पार्श्वनाथप्रतिमा केवलं गोपालवचनात्। तत्र च प्रत्यहं[९] गौरेका समागत्य प्रतिमामूर्ध्नि क्षीरं क्षरति। ततो हृष्टैः श्रावकैर्यथादृष्टं निवेदितं गुरोः पुरतः। ततः श्रीअभयदेवसूरिस्तत्र गत्वा दर्शनमात्र एव स्तोतुं प्रववृते[१०] जयतिहुअणेत्यादिभिर्द्वात्रिंशता तात्कालिकैर्नमस्कारैः। ततोन्त्यनमस्कार-

६ क. शरीरसौस्थ्यमभूत्। ख. शरीरं सौख्यमभूत् ग. शरीरे सौस्थ्यमभूत्। ७ क. धवलक्ककपुरात्। ग. धवलकक्करपुरात्। घ. धवलक्कपुरात्. ८ ग. घ. स्तंभनकपुरं प्रति श्राद्धाः सर्वतः ९ क. ग. पार्श्वनाथप्रतिमा तत्र च प्रत्यहं। घ. पार्श्वनाथप्रतिमा तत्र प्रत्यहं. १० ख. स्तोतुं प्रवृत्तः। ग. स्तोतुं प्रवर्त्तते।

द्वयमतीव देवताकृष्टिपरमवगम्याभिदधे दे-
वतया । भगवांस्त्रिंशतापि नमस्कारैरध्येतृणां
भद्रं[11] विधास्येऽतोऽन्त्यनमस्कारद्वयमस्मदा-
कृष्टिकरत्वेन नः कष्टावहमित्यपसार्यताम् ।
तदनुरोधात्तथा चक्रे । ततोऽचिन्त्यप्रभाव-
त्वात्प्रभुकृतनमस्कारैः स्वयं प्रत्यक्षीभूते श्री
पार्श्वनाथे विधिना चैत्यवन्दनं[12] संघेन सह
विदधे । ततस्तत्र कारितं श्रावकसंघेनोत्तुङ्ग-
तोरणं देवगृहम्[13] । ततो रोगोपशमात्सुस्थी-
भूतशरीरेण प्रभुणा श्रीअभयदेवसूरिणा
स्थापितस्तत्र श्रीपार्श्वनाथः । विदधे च प्र-
तिष्ठा । प्रसिद्धं च महातीर्थमिति[14] । सेयं
नमस्कारद्वात्रिंशिका[15] किंचिद्व्याख्यायते ॥

---

११ ख. नमस्कारैर्नृणां भद्रं । १२ क. ख. तथा चक्रे । विधिना चैत्यवंदनं. १३ ग. घ. कारितं श्राद्धैरुत्तुंगतोरणं देवगृहम् । १४ ग. घ. प्रसिद्धं च महातीर्थं समजनि. १५ ख. सेयं नमस्कार-त्रिंशका । ग. सेयं नमस्कारत्रिंशिका । घ. सेयं नमस्कारत्रिंशतिका ।

संस्कृत उपोद्घातनु गूजराती.

आ स्तोत्रनी उत्पत्ति विषे टीकाकार लखे छे.के, आ स्तोत्र विषे वृद्धसंप्रदाय(वृद्ध परंपराथी चाल्यो आवतो इतिहास)आ प्रकारनो छे.

पूर्वे महा समर्थ एवा श्री अभयदेवसूरि, गूजरात देशमां शंभाणक नामे स्थानमां (पाटण नजीक) विचरता हता. त्यां तेमणे पोतानु शरीर, महा व्याधिवडे अतिशे व्याप्त थये सते,एटले जीववानी आशा मुकये सते, समीप रहेलां नगर तथा गाममां तेथकी पाखी पडकमणु करवाने अर्थे श्री अभयदेवसूरि पासे आववाने इछतो एवो सर्व श्रावकनो संघ, पोतेज छेवटनुं

मिछामिडुक्कड देवाने विशेषे करीने बोला-
व्यो हतो. तेरशनी मध्य रात्रे शासनदेवता-
ए आवीने, श्रीअभयदेवसूरिने कह्युं. हे
प्रभो! तमो जागोछो के, निद्रामां छो? ते
वाक्य सांभळीने सूरि,पोताना शरीरनी घ-
णी अशक्ति थई छे माटे मंदस्वर वडे,एटले
धीमे रहिने बोल्या के, जागुंछुं. त्यारे वळी
देवता बोली के, हे प्रभो! उतावळा उठो.नें,
आ सूतरनी नव कोकडीयो गुंचवाई गई छे
तेने उकेलो. त्यारे सूरि बोल्या के,हु ए कों-
कडीयोने उकेलवा समर्थ नथी. त्यारे वळी
देवता बोली के, केम समर्थ नथी? हजु तो
घणा काळ सूधी वीरभगवंतना तीर्थनो उ-
द्योत करशो.नें, नव अंगनी टीका करशो.!!
त्यारे सूरि बोल्या के, आ प्रकारना शरीर

वालो हुं,कीये प्रकारे नव अंगनी वृत्ति के-
री शकीश. !!! त्यारे देवता बोली के, स्तंभ-
नकपुर पासे(खंभातने समीप)सेढी नदीने
कांठे, खाखरानां पानडां मध्ये, एटले खा-
खरानु वन छे, तेमां वृक्षोनां पडेलां पान-
डाना ढगला छे, तेमां ढंकाई गयेला एटले
घणा काले करीने फटाई गयेला एवा स्व-
यंभू (शिलाटे न घडेला) श्री पार्श्वनाथजी
महाराज छे. तेमनी आगल देववंदन करो.
जेणे करीने तमो स्वस्थ शरीरवाला थशो.
एम कहीने पछी ते देवता, अंतर्ध्यान थई.
पछी प्रातःकाले नगरनो, तथा गामडांनो
श्रावक संघ आव्यो. नें, सूरिने वंदना करी
वांद्या. पछी सूरि, ते संघ प्रत्ये बोल्या के,
अमो तो स्तंभनकपुर पासे रहेला श्री पा-

र्श्वनाथ प्रभुनी वंदना करीशुं.एटले खंजात जइ देववंदन करीशुं.आ प्रकारे सूरिनु वा-क्य सांजलीने श्रावकसंघे विचार्युं के, नि-श्चे कोइ देवादिकनो सूरिमहाराजने उपदे-श थयो जणाय छे. जेणे करीने आ प्रकारे आंपणने कहेछे. एटले कोई देवादिके आ-वीने सूरिमहाराजने आश्चर्यकारी कांइ पण कह्युं जणाय छे, जेथी आटली बधी अश-क्तिमां पण विहार करवानु कहे छे. तारपछी ते श्रावकसंघे कह्युं के, अमो पण आपनी साथे आवीने देववंदन करीशुं. पछी वाहन वडे (डोलीमां बेसीने) संघ सहित चाल्या. मारगमां जरा जरा शरीरे सारु थवा मां-ड्युं. पछी तो धोलकु मुकी आगल चालतां तो, एटलु बधु सारु थयुं के, पगे चालीने

विहार कर्‍यो. स्तंभनपुर (खंभात) समीप आव्या. सूरिमहाराजनी आज्ञाथी श्रावक संघे श्री पार्श्वनाथ प्रभुने च्यारे तरफ खोलवा मांड्या. पछी गुरुए कह्युं के, खाखराना वनमां पानफाना समूह तले तपास करो. तार पछी त्यां केवल, गोवालियाना वचनथी श्रीपार्श्वनाथ प्रभुनी प्रतिमा दीठी. शी रीते के, श्रावकसंघे गोवालियाने प्रतिमा संबंधी वात पुछी, तारे तेमणे कह्युं के, एक जगाए एक गाय नित्य आवीने प्रतिमाना मस्तक उपर दुध वरसे छे. एटले दुधथी नवरावे छे. ते वात सांभली राजी थयेला श्रावकसंघे गुरुमहाराजना आगल ते वात निवेदन करी. तार पछी श्री अभयदेवसूरि महाराज, ते जगाए पधार्‍या. नें,

ते स्थान देखवा मात्रमांज़ तेमणे जयति-
हुश्रण इत्यादि तत्काल करेलां नमस्कारनां
बत्रीश काव्य, तेणे करीने स्तुति करवा मां-
डी. पढी अधिष्ठायक देवताए (प्रत्यक्ष आ-
वीने) सूरिमहाराजने कह्यु के, आ स्तोत्र-
मांथी बेल्लां बे काव्य काढी नांखो. केमजे
ते बे नमस्कार काव्य, देवताने आकर्षण
करवानी (परांणे खेंची लाववानी) अतिशे
शक्तिवालां बे तेथी अमने कष्टकारी थाय
माटे दूर करो. नें, आ स्तोत्रना पाठ कर-
नारनु कल्याण तो, त्रिश काव्ये करीने पण
करीश. एवी रीते देवताए अजयदेवसूरिनी
प्रार्थना करी, आग्रहथी ते बे काव्य दूर क-
राव्यां. तार पढी अचिंत्य बे प्रजाव ते जे-
मनो एवां ते काव्यथी, पोते श्री पार्श्वनाथ

प्रजु प्रत्यक्ष थये सते, श्रावकसंघ सहित गुरुमहाराजे चैत्यवंदन करयुं.तार पछी श्रावक पासे, उंचां छे तोरण ते जेमां एवुं मोटुं त्यां देवालय कराव्युं.तार पछी रोगनो नाश थवाथी स्वस्थ थयुं छे शरीर ते जेमनु एवा श्री अन्नयदेवसूरिये, ते मंदिरमां श्रीपार्श्वनाथजी महाराजनु स्थापन करयुं.ने तेनी प्रतिष्ठा करी. पछी ते महा मोटुं तीर्थ प्रसिद्ध थयुं. तेज आ नमस्कार द्वात्रिंशिका एटले जयतिहुअण नामे स्तोत्र, तेनी कांइक व्याख्या, हु करुछुं. ॥

आ आखु जयतिहुअण स्तोत्र रोलावृत्तमां
छे. तेनु लक्षण स्तोत्रना अंत्ये जणाव्यु छे.

॥ जयतिहुअण स्तोत्र ॥

मूलकाव्य. १

रोलावृत्तम्.

२ १
जय तिहुअण१-वर-कप्प-

४ ३
रुक्ख जय जिण-धन्नंतरि ।

६ ५
जय तिहुअण२-कल्लाण-

७
कोस दुरिअ-क्करि-केसरि ॥

८
तिहुअण३-जण-अविलंघि-

९
आण४ भुवण-त्तय-सामिअ५ ।

---

१ क. ग. तिहुयण. २ ग. ङ. तिहुयण. ३ ग. तिहुयण.
४ क. ग. ङ. अविलंघियाण. ५ ग. ङ. सामिय.

१४ १३ १२

कुणसु सुहाइ जिणेस,

११ १०

पास थंनणय-पुर-ठिय ॥१॥

(संस्कृत टीका. १)

जयेति० जय [1]सर्वोत्कर्षेण वर्त्तस्व । त्रिभुवन-वरकल्पवृक्ष त्रिलोकमनोरथकल्पद्रुम १ जय जिन धन्वन्तरे वैद्यविशेष [2] २ जय त्रिभुवनकल्याणकोश कोशो भाण्डागार ३ दुरितकरिकेसरिन् उपद्रवहस्तिसिंह ४ त्रिभुवनजनेनाविलङ्घिताज्ञः अखण्डित-शासन ५ भुवनत्रयस्वामिन् ६ कुरुष्व सुखानि जिनेश पार्श्व स्तम्भनकपुरस्थित[3] इति षट् द्वाराणि॥१॥

(गूजराती टीका. १)

हे तिहुअणवरकप्परुक्ख, (हे त्रिभुवन वरकल्पवृक्ष!) त्रिभुवन के० त्रण जग-

---

टी० १ ग. ॥ यथा ॥ जयतिहुयणेत्यादिना त्वं जय. घ. ॥ यथा ॥ जयति० जय. २ ख. ग. घ. जिनधन्वंतरिवैद्यविशेष. ३ ग. घ. स्तंभनकपुरे स्थितः

तने विषे वर के० श्रेष्ठ, कल्पवृक्ष के० कल्पवृक्षसमान, एटले त्रण जगतमां रहेनार प्राणिमात्रना प्रधान कल्पवृक्षनी पेठे सर्व मनोरथ पूरण करनार एवा हे पार्श्वनाथ महाराज! तमो जय के० जयवंता वर्त्तो. अर्थात् सर्वोत्कर्षपणे वर्त्तो. श्रेष्ठ कल्पवृक्ष कहेवानु तात्पर्य एवु जणाय छे के, जे पुरुष पोताना शरीरवडे कल्पवृक्ष तले जई मने करीने जे वस्तुनु जेटलुं चिंतवन करे तेटलुज ते आपे. ने, आ श्री पार्श्वनाथ महाराज रूप श्रेष्ठ कल्पवृक्ष तो, केवल मनवडे आश्रयमात्र करवाथी वांछित करतां पण अधिक पदार्थ मात्रने आपी शके छे. माटे एमने विषे कल्पवृक्षपणु श्रेष्ठ, प्रधान, नें अपूर्व एवुं रह्यु छे; एम स्तुति करनारे जणाव्यु ॥ अथवा त्रण जगतना रहेनार

पुरुषमात्रना वर के० वांछित अभिलाष (वरदान) तेने आपवाने कल्पवृक्षसमान॥ अथवा। त्रण जगतने विषे के० त्रण जंगतमां रहेनारा देव, मनुष्यादिक तेने विषे स्वरूप संपत्ति अतिशयवडे, वर केतां श्रेष्ठ, सर्वोपरि एवा, नें कल्पवृक्ष के० आश्रितजनना मनोरथ पूरवामां कल्पवृक्ष समान एवा. १—हे जिणधन्नंतरि(हे जिन धन्वन्तरे!) तमो जय के० जयवंता वर्तो. जिन के० जिते बाह्यशत्रुने तथा रागादि आभ्यंतर शत्रुने जिते ते जिन कहीए. ।अथवा। जिते बाह्य रोगने तथा संसारनु कारण एवा आभ्यंतर रोगने जिते ते जिन कहीए. एटले सामान्य केवली प्रमुख, तेमने विषे धन्वंतरि के० धन्वतंरिनामे महा वैद्य समान एवा. आ विशेषण कहेवामां ए तात्पर्य

जणाय छे के, स्तुति करनार पुरुषना शरीरमां उत्पन्न थयेला व्याधिनी शांति करवा पूर्वक आगल स्तुति करवानु सामर्थ्य प्राप्त थवाथी. संसाररूप रोगने शांत करो!!! एवुं स्वाभिप्रायगर्भित कथन छे. अथवा। हे जिन के० हे वीतराग! हे धन्वंतरे के० हे सर्व व्याधि मटाडवाने धन्वंतरिनामे वैद्य विशेष समान एवा २—हे तिहुअणकल्याणकोस (हे त्रिभुवन कल्याणकोश!) त्रिभुवन के० त्रण जगतमां रहेलां कल्याण के० श्रेयमात्र तेमने रहेवानो कोश के० भांडागार समान एवा, एटले त्रण जगतमां रहेलां कल्याण मात्र तेमने रहेवानुं एक स्थानरूप एवा॥ अथवा। त्रण जगतमां रहेला प्राणीमात्रने कल्याण के० सुवर्ण, एटले द्रव्यथी, सोनु,

रुपु, मणि, मोति, प्रमुख तेजस्वी पदार्थ, ने न्नावथी समग्र ज्ञान सुख ते बेने तमो आपोठो माटे, तेमने रहेवाना कोश केतां द्रव्य न्नंडार समान एवा. आ विशेषण कहेवामां ए तात्पर्य जणाय ठे के, तमारी सेवा प्रार्थना करनार संघनु सघलु दुःख दारिद्र नाश करवाने प्रकट थइ शीघ्र दर्शन आपो. आ वृत्तमां त्रण जगाए जय शब्द मुक्यो ठे तेनु कारण ए ज-णाय ठे के, अतिशे न्नक्तिना उदयथी आदर करवामां वारंवार एक शब्दनु उ-च्चारण करवुं तेमां बाध नथी. अथवा तमो जगतमां पण त्रण काले त्रण प्रकारे सदा जयवंता वर्त्तो ठो. एम सूचना करवा माटे त्रण वखत जय शब्द कह्यो. २—हे दुरिअकरिकेसरि (हे दुरितकरिकेसरिन्!)

दुरित के० पाप अथवा उपद्रव ते रूप करि के० हस्ति तेने नाश करवामां केसरी केतां सिंहसमान एवा. एटले जेम सिंहनी गर्जनाथी वनना हाथी पलायन करे छे. तेम जेना नामोच्चारण मात्रथी पाप तथा उपद्रव नाश पामे छे. ४—हे तिहुअणजणअविलंघिआण (हे त्रिभुवनजनाविलङ्घिताज्ञ!) त्रिभुवन के० त्रण जगत् तेमां रहेला जन के० लोक. तेमणे अविलंघिताज्ञ के० नथी उल्लंघन करी के० नथी खंडन करी आज्ञा के० शासन ते जेनुं एवा. एटले त्रण जगतमां एवो कोई समर्थ नथी के, जेना शासननु खंडन करे. अर्थात् देव मनुष्यादिक सर्वे जेनी आज्ञाने मस्तके चढावे छे एवा. ५—हे भुवणत्तयसामि (हे भुवनत्रयस्वा

मिन्!) भुवनत्रय के० त्रण जगत् तेना स्वामी केतां अधिपति. एटले स्वं केतां प्रताप, ऐश्वर्य, अथवा चोत्रीश अतिशय ते जेने छे, ते स्वामि कहीए. त्रण जगतने विषे स्वामि केतां सकलैश्वर्य संपूर्ण एवा ६—हे थंभणयपुरट्ठिअ (हे स्तम्भनकपुरस्थित!) स्तंभनकनामेपुरने विषे स्थित केतां रहेला एवा हे पास के० (हे पार्श्व) हे जिणेस के० (हे जिनेश) हमारां सुहाइ के० (सुखानि) मनोवांछित सुख प्रत्ये कुणसु के० (कुरु) करो. एटले अमने सर्व प्रकारे सुखी करो. सुख शब्दमां बहु वचन कर्युं छे तेथी आ लोक परलोक संबंधि सकल सुखनी प्राप्ति, तमारी स्तुति करनारने अणधारी थाय छे, एम सूचना करी. इहां त्रण पदमां छ वाक्यवडे छ प्रकारनां

आगल कहीशु एवां द्वार, तेमनी सूचना करी. ने चोथा पादवडे स्वयंभू श्री पार्श्व-नाथनां प्रत्यक्ष दर्शनथी स्तुति करनार सकल संघनां मनोवांछित पूर्ण करवानी प्रार्थनां, स्तोत्र करनार श्री अभयदेवसूरिये करी देखाडी. ॥१॥

मूलकाव्य. २

१ २ ६
तइ समरंत[1] लहंति,
५ ४
झत्ति[2] वर-पुत्त-कलत्तइ।
७
धण्ण-सुवण्ण-हिरण्ण-
३ ९ ८
पुण्ण जण भुंजइ[3] रज्जइ[4] ॥

---

१ क. तइं सुमरंत. २ (क. ङ.) ज्झत्ति. ३ क. सुवन्नहिरन्नपुन्नइंजणभुंजादि (ग.) सुवन्नहिरन्नपुन्नजणभुंजइं. ४ घ. कलत्तय धणसुवण्णहिरण्णपुन्न जणि भुंजीह रज्जइ.

१५ १४ १३
पिक्खइ५ मुक्ख असंख-

११ १० १२
सुक्ख तुह पास पसाइण६ ।

१६ १७
इअ७ तिहुअण वर-कप्प-

२० २१ १९ १८
रुक्ख सुक्खइ कुण मह जिण ॥२॥

(संस्कृत टीका. २)

(तईति) त्वां स्मरन्तो यस्माल्लभन्ते झगिति शीघ्रं वरपुत्रकलत्राणि[1] । तथा धान्यं व्रीह्यादि, सुवर्णमघटितं हेम, हिरण्यं घटितं, अथवा सुवर्णं सामान्येन हिरण्यं तु रूप्यं तैः पूर्णानि भृतानि राज्यानि भुञ्जन्ते प्राप्नुवन्ति जनाः । तथा मोक्षमसंख्यसौख्यमनन्तसुखं पश्यन्त्यनुभवन्तीत्यर्थः । हे पार्श्व ! तव प्रसादेन, इति हेतोः त्रिभुवनवरकल्पवृक्ष सौख्यानि कुरु मम जिन ॥२॥

मू०–५ क. पिक्खइहिं. ६ क. पसायण. ७ (क. घ.) इय.
टी०–१ क. ज्झगिति शीघ्रं वरपुत्रकलत्राणि हि.

(गूजराती टीका. १)

(हे ज्ञगवन्) तइ के० (त्वां) तमने, समरंत के० (स्मरन्तः) संज्ञारता एवा, जण के० (जनाः) जन जे ते, वरपुत्तकलत्तइ (वरपुत्रकलत्राणि) वर के० श्रेष्ठ एवा, पुत्त के० पुत्रो, तथा कलत्त के० स्त्रीयो तेमने, झत्ति के० (झटिति) शीघ्र, लहंति के० (लज्जन्ते) लाजे छे. एटले पामे छे. पुत्र शब्दमां छुःखथी रक्षण करवा वाचक अर्थ रहेलो छे. कलत्र शब्दमां वंध्यपणु इत्यादि दोष रहित, ने पतिव्रतादि गुणे सहितपणु इत्यादि अर्थ रहेलो छे. तोपण वर केतां श्रेष्ठं एवां पुत्र तथा कलत्र एम कह्युं, तेणे करीने आ लोक परलोक संबंधि सुख साधन करवामां मदद देनारां जे पुत्र कलत्र मळे छे, ते पण तमारी स्मरणरूप ज्ञक्तिनो

महिमा छे. एम सूचनाकरी एभाव छे. व-
ली धन्नसुवणहिरणपुण (धान्यसुवर्णहि-
रण्यपूर्णानि) धन्न के० भांगेर प्रमुख धा-
न्य तथा सुवण के० सुवर्ण एटले सोनुं तथा
हिरण के० रूपु, तेमणे करीने, पुण के०
संपूर्ण भरेलां एवां, रज्जाइ के० (राज्यानि)
राज्यने भुंजइ के० (भुञ्जन्ते) भोगवे छे.
जो पण सोनु, रूपु, प्रमुख द्रव्यथी धा-
न्यनी प्राप्ति थाय छे तोपण, मुख्यपणे धा-
न्य शब्दने प्रथम गण्यो तेनु तात्पर्य ए छे
के, महा मोटी राज्यादि समृद्धि मली होय
तोपण, मेघवृष्टि प्रमुख कारणथी उत्पन्न थ-
येलां केवल धान्यवडेज शरीरनी स्थिति रहे
छे. ने ते शरीरवडे तमारी भक्ति थाय छे.
माटे भक्ति करवानुं असाधारण कारण श-
रीर छे, ने ते शरीर धान्यमय छे, तेथी ते मु-

ख्यपणे गण्युं ढे. तथा धान्य विनाना रा-
ज्यादिक अकिंचित्कर ढे एम पण सूचना
करी ए जाव ढे. ॥ हे पास के० (हे पार्श्व-
नाथ!) तुह के० (तव) तमारा, पसाइण
के० (प्रसादेन) प्रसादे करीने, असंखसुक्ख
(असंख्यसौख्यं) असंख्यातु ढे अर्थात्
अनंतु ढे सुख जेने विषे एवो, मोक्ख के०
(मोक्षं) मोक्षने, पिक्खइ (पश्यन्ति) देखे
ढे. अर्थात् अनुजव करे ढे. तमारा प्रसादे
करीने आलोक संबंधि तथा देवलोक संबं-
धि नाशवंत सुख मले ढे एटलुंज नही
परंतु जेनो नाश नथी एवुं मोक्ष सुख पण
मले ढे ए जाव जाणवो. ॥ इय के० (इति
हेतोः) ए हेतु माटे, हे तिहुअणवरक-
प्परुक्ख के० (हे त्रिजुवनवरकल्पवृक्ष!) त्रण
जुवनने विषे श्रेष्ठ कल्पवृक्षसमान एवा, हे

जिण के० (हे जिन परमात्मन्!) मह के० (मम) मारां, सुक्खइं के० (सौख्यानि) सुखना समूहने, कुण के० (कुरु) करो. सर्वे सुख आपवाने तमो समर्थ छो, तथा सर्वे सुख मागनार उपर तमो क्रोधादि करता नथी माटे हे जिन एवुं संबोधन करी कह्युं के, वर्त्तमानकालमां उपस्थित थयेला कष्टने कापी वांछित सुख आपो ए नाव छे. ॥२॥

मूलकाव्य. ३

१ ३
जर जज्जर परिजुन्न,

२
कन्न१-नठ्ठ सुकुठ्ठिण ।

---

१ ग. घ. परिजुन्नकन्न.

४ ५
चक्खु-क्खीण खवण,

६ ७ ८ ७
खुस्स[२] नर सल्लिय[३] सूलिण॥

११ १० १२
तुह जिण सरणरसाय-

१३ १५ १४
णेण लहु हुंति पुणन्नव[४]।

१६ १७
जय-धन्नंतरि पास,

१८ २० १९ २१
महवि तुह रोगहरो भव॥३॥

(संस्कृत टीका. ३)

(जरेति) ज्वरेण जर्ज्जराः अकिंचित्कराः। सु-कुष्टेन गलितकुष्टेन परिजूर्णकर्णाः शटितश्रवणाः न-ष्टौष्ठाश्च। तथा प्राकृतत्वेन पूर्वनिपातात् क्षीणचक्षुषः। तथा क्षयेण क्षयव्याधिना क्षुण्णाः कृशाङ्गाः। तथा

मू०–२ ग. घ. खुन्न. ३ ग. घ. सल्लिअ. ४ ग. घ. पुणन्नव.

शूलेन शल्यिताः संजातशल्याः । नरा मनुष्याः, हे जिन तव स्मरणरसायनेन लघु शीघ्रं भवन्ति पुनर्नवाः, अत एव जगद्धन्वन्तरे पार्श्व ममापि त्वं रोगहरो भव। सरोगत्वात्कवेः सान्निप्रायेयं प्रार्थना ॥३॥

(गूजराती टीका. ३)

हे भगवन्! जरजज्जर के० (ज्वरजर्ज्जराः) जर के० तावबडे जीर्ण थयेला. एटले कांइ पण करवाने न समर्थ एवा. सुकुठिण के० (सुकुष्टेन) गलत् कोढना रोगवमे, परिजुण्ण-कण्णनठ्ठ (परिजूर्णकर्णनष्टौष्टाः) परिजुण्ण के० (परिजूर्णाः) शमी गया छे कांन ते जेमना एवा. अने नठ्ठ के० (नष्टौष्ठाः) नाश पाम्या छे होठ ते जेमना एवा. तथा च-क्खुक्खीण के० (क्षीणचक्षुषः) नाश पाम्यां छे नेत्र ते जेमनां एवा. तथा खएण के० (क्षयेण) क्षयरोगवमे, खुण्ण के० (क्षुण्णाः)

डुर्बल थयेला एवा. तथा सूलिण के० (शूलेन) शूलरोगे करीने सल्लिय के० (शल्यिताः) शल्यवाला थयेला एवा, नर के० (नराः) पुरुषो जे ते, हे जिण के० (हे जिन परमात्मन्!) तुह के० (तव) तमारा सरणरसायणेण (स्मरणरसायनेन) सरण के० स्मरणरूप, रसायणेण के० रसायणें करीने अथवा (शरणरसायनेन) तमारु शरणु करवुं ते रूप रसायणेणा के० रसायने करीने लहु के० (लघु) शीघ्र, पुणणव के० (पुनर्नवाः) फरीथी नवा एवा हुंति के० (भवंति) होय छे. एटले जांणे कोइ दिवस रोग हतोज नही एवा थाय छे. माटे हे जयधन्नतरि के० (हे जगद्धन्वंतरे!) जगत् जीव प्राणिमात्रना संसाररूप रोगने हरवामां धन्वतंरि वैद्य समान एवा हे पास

के० (हे पार्श्व!) हे पार्श्वनाथप्रभो! महवि के० (ममापि) मारो पण, रोगहरो के० रोगने हरनार एवा, तुह के० (त्वं) तमो भव के० थाउ ॥ एटले जेनो आश्रय करवा मात्रथी अथवा जेनुं नाम स्मरण करवा मात्रथी अथवा तेनुं शरणु करवा मात्रथी पूर्वे कह्य एवा महारोग तथा राजरोग तथा असाध्यरोग पण, नाश पांम्या छे तो, महारो साध्यरोग नाश करवो ते तो, तमारी गणत्रीमां आवशेज नही ए भाव छे. ॥३॥

मूलकाव्य. ४

विज्जा-जोइस-मंत-

तंत-सिद्धिउ[1] अपयत्तिण[2]।

---

१ ख. सिज्झइ घ. सिज्झओ. २ ख. अपइत्तिण

४ ५
भुवणऽब्भुत्तु³ अट्ठविह,

६ ७ १ २
सिद्धि सिज्झहि⁴ तुह नामिण ॥

९ १० ११
तुह नामिण अपवित्त-

१२ १४ १३
उवि जण होइ⁵ पवित्तउ ।

१५ १७
तं तिहुअण⁶-कल्लाण-

१८ १६ १९
कोस⁷ तुह पास⁸ निरुत्तउ ॥४॥

(संस्कृत टीका. ४)

विज्जोति ॥ विद्याज्योतिष्कमन्त्रतन्त्राणां सिद्धयः सफलीभवनानि । विद्यामन्त्रयोश्चायं विशेषः ।-

---

मू०-३ ख. भुवणब्भुय ग. घ. भुवणब्भुअ. ४ ख. ग. घ. सिज्झइ. ५ ख. जणु होइ घ. जण हुइ. ६ क. ङ. तिहुयण. ७ ङ. कोसु. ८ ङ. पासु.

इत्थी विज्जाभिहिया[1], ।

पुरिसो मंतुत्ति तव्विसेसोयं[2] ॥

विज्जा ससाहणा वा ।

साहणरहिउ[3] य मंतुत्ति ॥ १ ॥

तन्त्राणि[4] कार्मणादीनि । अप्रयत्नेन अक्लेशेन । तथा भुवनाद्भुता विश्वाश्चर्यभूताः । अष्टविधाः सिद्धयः सिद्ध्यन्ति तव नाम्ना ध्यानेनेति शेषः । अष्टसिद्धयोऽणिमादयस्तद्यथा ॥ अणिमा १ महिमा २ लघिमा ३ गरिमा ४ प्राप्तिः ५ प्राकाम्यं ६ ईशित्वं[5] ७ वशित्वं ८ चेति ॥ तत्राणिमा[6], अणुशरीरकरणं, येन बिसच्छिद्रमपि विशति, तत्र च, चक्रवर्त्तिभोगानपि भुङ्क्ते ॥१॥ महिमा, मेरोरपि महत्तरशरीरकरणसामर्थ्यम् ॥ २ ॥ लघिमा, वायोरपि लघुतरशरीरता ॥ ३ ॥ गरिमा, वज्रादपि गुरुशरीरतया इन्द्रादिभिरपि प्रकृष्टबलैर्दुःसहता ॥४॥ प्राप्तिः, भूमिस्थस्याङ्गुल्यग्रेण मेरुपर्वताग्रप्रभाकरादिस्पर्शसामर्थ्यम् ॥ ५ ॥ प्राकाम्यं, अप्सु प्रविशतो भूमावि-

---

1 ख. भणिया. 2 ख. तित्थसेसोयं. 3 ख. रहिओ. 4 ग. घ. सफलीभवंति । तंत्राणि. 5 ग. घ. ईशत्वं 6 ग. घ. अत्राणिमा

व गमनशक्तिः, तथा भूमावुन्मज्जननिमज्जने[७] अप्स्विव करोति ॥ ६ ॥ ईशित्वं, त्रैलोक्यविभुता,[८] तीर्थकरत्रिदशेश्वरवर्धिकरणम्[९] ॥ ७ ॥ वशित्वं, सर्वजीववशीकरणलब्धिः ॥ ८ ॥ तथा तवनाम्नाऽपवित्रोपि नीचकुलोपि जनः पवित्रोऽत्युच्चकुलो भवति। तस्मात्त्रिभुवनकल्याणकोश त्वं पार्श्व निरुक्तः[१०] कथितो बुधैरिति गम्यते ॥४॥

(गूजराती टीका. ४)

हे भगवन् तुह के० (तव) तमारा, नामिण के० (नाम्ना) नामे करीने एटले नाम स्मरणे करीने, अथवा ध्याने करीने, "एकाग्रचित्ते तमारु स्मरण करवाथी एटलो भाव जाणवो." विज्जाजोइसमंततंतसिद्धिउ (विद्याज्योतिर्मन्त्रतन्त्रासिद्धयः) विज्जा के०

७ क. तथा अप्स्विव भूमावुन्मज्जननिमज्जने. ख. तथाऽब्धाविव भूमावुन्मज्जननिमज्जने. ८ ख. प्रभुता. ९ ख. ग. घ. तीर्थकरात्रिदशेश्वरऋद्धिकरणं च १० ख. कल्याणकोशस्त्वं पार्श्व निरुक्तः ग. घ. कल्याणकोशस्त्वं निरुक्तः

विद्या जोइस के० ज्योतिष् मंत के० मंत्र तंत के० तंत्र तेमनी सिद्धि के० (सिद्धयः) सिद्धियो जे ते अर्थात् सफल थवु जे ते, एटले विद्यासिद्धि, ज्योतिःसिद्धि, मंत्रसिद्धि, तंत्रसिद्धि, जेते, तथा जुवणब्भुञ के० (जुवनाद्भुताः) लोकने विषे आश्चर्यकारी एवी, अठविह (अष्टविधाः) आठ प्रकारनी सिद्धि के० (सिद्धयः) सिद्धियो जे ते अपयात्तिण के० (अप्रयत्नेन) प्रयत्न वना सिज्झहि के० (सिद्ध्यन्ति) सिद्ध थाय छे, एटले प्राप्त थाय छे. "अणिमा- आदिक आठ सिद्धियोनुं स्वरूप" अणिमा एटले अणुमात्र शरीर करवु, जेणे करीने कमलना तंतुनु जे छिद्र तेमां पण प्रवेश थाय; एटलुज नही, परंतु चक्रवर्त्ति राजाना जोगने पण त्यांज रहेलो सतो जोगवी

शके.!!! इत्यादि सामर्थ्य, अणिमानामे सिद्धिवालाने प्राप्त थाय बे. ॥ १ ॥ बीजी महिमानामे सिद्धि, एटले महिमानामे सिद्धिवालो, मेरुपर्वत थकी पण अतिशे मोटुं शरीर करवु होय तो करी शके!!! इत्यादि सामर्थ्य महिमा सिद्धिवालाने प्राप्त थाय बे. ॥२॥ त्रीजी लघिमानामे सिद्धि, एटले लघिमा सिद्धिवालो, वायुथकी पण लघुतर कहेतां अतिशे हलकु पोतानुं शरीर करवु होय तो करी शके !!! इत्यादि सामर्थ्य लघिमानामे सिद्धिवालाने प्राप्त थाय बे. ॥३॥ चोथी गरिमानामे सिद्धि, एटले गरिमानामे सिद्धिवालो, पोताना शरीरने वज्रथकी पण, अतिशे जारे एवु करी शके, के जेणे करीने महा बलवंत एवा इंद्रादिक देवोने पण दुःसहपणु थाय !!!

इत्यादिक सामर्थ्य गरिमानामे सिद्धिवाला-
ने प्राप्त थाय छे. ॥४॥ पांचमी प्राप्तिनामे
सिद्धि, एटले प्राप्तिनामे सिद्धिवालो पृथ्वी
उपर बेशीने पोतानी आंगलीना अग्रवडे,
मेरुपर्वतना अग्रजागमां रहेला सूर्यमंडला-
दिकने पण स्पर्श करी शके !!! इत्यादि
सामर्थ्य, प्राप्तिनामे सिद्धिवालाने प्राप्त थाय
छे. ॥५॥ छठी प्राकाम्यनामे सिद्धि, एटले
प्राकाम्य सिद्धिवालो, जेम पृथ्वी उपर चा-
ले, तेम जल उपर चाले. ने जेम जलमां
डुबकी मारे ने वली उपर आवे; तेम पृ-
थ्वीमां प्रवेश करी जाय अने वली उपर
आवे. !!! इत्यादि सामर्थ्य प्राकाम्यनामे
सिद्धिवालाने प्राप्त थाय छे. ॥६॥ सातमी
ईशित्वनामे सिद्धि, एटले ईशित्वनामे सि-
द्धिवालो श्री तीर्थंकर महाराजनी पेठे तथा

इंद्रनी पेठे त्रण लोकना अधिपतिपणानुं ऐश्वर्य विकुर्वी शके. !!! इत्यादि सामर्थ्य ईशित्व सिद्धिवालाने प्राप्त थाय छे. ॥७॥

आठमी वशित्वनामे सिद्धि, एटले सर्व जीव प्राणि मात्रने वश करवानी लब्धि थाय. इत्यादि सामर्थ्य वशित्वनामे सिद्धिवालाने प्राप्त थाय छे. ॥८॥

आ प्रकारे आठ सिद्धियोनुं स्वरूप जाणवुं.

प्रथम कही जे विद्यासिद्धि, ज्योतिषसिद्धि, मंत्रसिद्धि, अने तंत्रसिद्धि, तें सिंद्धियों न जाणबी. केम जे, त्यांतो सिद्धि शब्दनो सिद्ध थवुं एटले निष्पन्न थवुं एटलो अर्थ छे. तेमां विद्या ने मंत्र ते बेमां आ प्रकारनो विशेष कह्यो छे.—

विद्या, स्त्री एटले स्त्रीने आकारे छे. नैं, मंत्र, पुरुषने आकारे छे. ते बेमां आ प्र-

कारनो विशेष छे. जे साधनसहित होय ते विद्या कहीए. ने जे साधन रहित होय, ते मंत्र कहीए. ॥१॥

जे नूतनविष्यादिक कहेवु ते ज्योतिष विद्या कहीए, जे कोइ प्रकारनी वस्तुवडे कामण प्रमुख करवुं ते तंत्रविद्या कहीए. एम विवेक करवो.

वली तुह के० (तव) तमारा, नामिण के० (नाम्ना) नामोच्चारणमात्रे करीने, अपवित्तउ वि के० (अपवित्रोपि) अपवित्र एवो पण, जण के० (जनः) लोक जेते, पवित्तउ के० (पवित्रः) पवित्र एवो, होइ के० (जवति) थाय छे. नीच कुलनो होय तो पण, तमारा नाम स्मरणे करीने उंचा कुलनो थाय छे. तं के० (तत्) ते कारण माटे, हे पास के० (हे पार्श्व!) हे पार्श्वनाथप्रजो! हे तिहुअणक-

ल्लाणकोस के० (हे त्रिजुवनकल्याणकोश!) त्रण जगतनां जे कल्याण तेमने रहेवाना कोश नांडागार समान एवा. तुह के० (त्वं) तमो ग्रेते, निरुत्तठ के० (निरुक्तः) कह्या गे. एटले पंडित पुरुषोए तमोने ए प्रकारे निरूपण करया ठे. ॥४॥

मूलकाव्य. ५

१ २
खुद्द-पउत्तइ१ मंत-
३
तंत-जंताइ विसुत्तइ ।
४
चर-थिर२-गरल-गहुग्ग-
५
खग्ग३-रिउ-वग्गु विगंजइ ॥

---

१ क. खुद्दपत्रित्तिइं. २ क. चिराथिर. ३ ख. खग्गु

७ ६
डुरिय४-सड अणड-

१० ८ ९
घड५ निड्डारइ दय करि ।

१४ १५ १२ १३
डुरियइ६ हरउ स पास-

११
देउ डुरिय७-करि-केसरि ॥५॥

(संस्कृत टीका. ५)

खुद्देति ॥ क्षुद्रैः परापकारिभिः प्रयुक्तानि कृतानि यानि मन्त्रतन्त्रयन्त्राणि । मन्त्रतन्त्रे पूर्वोक्ते । एकाशीत्याद्यङ्कविन्यासो यन्त्रम् । तानि यो विसूत्रयति विफलीकरोति । तथा चरथिरगरलं[1] जङ्गमस्थावरविषं ग्रहाश्च मङ्गलादयः,[2] उग्रखड्गो भीष-

मू०– ४ ग. घ. दुत्थिअ. ५ क. अणत्थादिच्छ घ. अणत्थगत्थ. ६ ग. घ. दुरिअइं. ७ ख. हरउ स पास देव दुरिय ग. हरउ सुपासदेवु दुरिअ घ. हरओ सुपास देव दुरिअ.

टी०–१ ग. चरथिरगरलं च. २ ग. ग्रहाश्च आदित्यादयः

णक्कपाणो रिपुवर्गश्च शत्रुसमूहस्तेषां वा तानपि गञ्जयति पराभवति[3]। तथा दुःस्थितसार्थान् दुःखितजनसंचयान् अनर्थग्रस्तान् निस्तारयति सुखीकरोति दयां कृत्वा स दुरितकरिकेसरी श्रीपार्श्वदेवो[4] दुरितानि हरतु जनानामिति गम्यम्[5] ॥५॥

(गूजराती टीका. ५)

जे पार्श्वदेवप्रभु जेते, खुद्दपउत्ताइं के० (क्षुद्रप्रयुक्तानि) क्षुद्र पुरुषोए प्रयुंजेलां, एटले परनो अपकार करवाने अर्थे करेलां. अथवा करावेलां एवां, मंततंतजंताइं के० (मन्त्रतन्त्रयन्त्राणि) मंत्र तथा तंत्र तथा यंत्र ते सर्वेने, विसुत्तइ के० (विसूत्रयति) निष्फल करे छे. एटले पोताना सेवक उपर शत्रुये मारण, मोहन, उच्चाटन, वशीकरण करवाने अर्थे करेला अथवा करा-

३ ग. समूहस्तेषां घातानपि गंजयति पराभवतीत्यर्थः । ४ ख. श्रीपार्श्वदेवो ग. पार्श्वदेवो. ५ ग. जनानामिति गम्यते.

वेला मंत्र प्रयोग, तथा तंत्र प्रयोग, तथा यंत्र प्रयोग, तेमने विपरीत करे छे; कहेतां ते शत्रुनां करेलां उच्चाटन मारण विगेरे शत्रु उपरज पडे छे, परंतु जेना सेवकने लागी शकतां नथी एवा, ते तमो श्रीपार्श्वनाथ देव जे ते पापने नाश करो; एम आगल संबंध छे. मंत्र तंत्रनु स्वरूप आगल कह्युं छे. ने एकाशी इत्यादि आंक जेमां आवे तेने यंत्र कहीए. एम यंत्रनु स्वरूप जाणवुं. वली, चराथिरगरल के० (चरास्थिरगरल–) जंगम तथा स्थावर एवां झेर जेते तथा गहुग्गखग्गारिउ के० (ग्रहोग्रखड्गरिपु–) ग्रह एटले मंगलादि नव ग्रह तथा उग्र एटले जयंकर छे खड्ग एटले तरवार ते जेमने एवा रिपु एटले शत्रु, ते-मनो, वग्गु के० (वर्ग) समूह जे तेने, (वि-गंजइ के० (विगञ्जयति) पराजव करे छे.

एटले जेना सेवकने, अर्थात् तमारा सेवकने जंगम विष एटले सर्पादिकनु फेर तथा स्थावर विष एटले सोमल प्रमुखनुं फेर जे ते पराभव करी शकतु नथी. तथा मंगलादिक ग्रह पण पराभव करी शकता नथी, तेमज भयंकर तरवार वाला शत्रु जे ते पण पराभव करी शकता नथी. वली अणहघह के० (अनर्थग्रस्तान्) अनर्थमां मग्न थयेला एवा, डुहियसह के० (दुःस्थितसार्थान्) दुःखवाला एवा लोकनो जे समूह तेने, दय करि के० (दयां कृत्वा) दया करीने, निह्वारइ (निस्तारयति) तारे छे. अर्थात् दुःखनो नाश करीने जे सुखी करे छे; माटे डुरियकरिकेसरि के० (दुरितकरिकेसरी) पापरूप हस्तिनो पराभव करवामां सिंहसमान एवा, स के० (सः) ते पासदे-

उ के० (पार्श्वदेवः) पार्श्वनाथप्रभु जेते, डु-
रियइ के० (दुरितानि) पापने, हरउ के०
(हरतु) हरो. अर्थात् पापनो नाश करो.!
उत्तरार्द्धनो भावार्थ ए छे के, हे प्रभो! आ
संसारी जीव, अनेक प्रकारना अनर्थरूप
महा कादवमां मग्न थयेलो छे; माटे च्यारे
पासथी दुःखना समूहवडे घेराई गयो छे.
तेथी तेना उपर दया करिने ते कष्टथकी
तारो. अर्थात् उद्धार करो. जे हेतु माटे
मोटा मोटा पापना ढगलारूप मदोन्मत्त
हाथीवडे घभराइ गयेला पुरुषने हाथीनो
शत्रु जे सिंह, ते विना बीजो कोई सुखी
करी शकतो नथी; ते हेतु माटे, तमो पाप-
नो नाश करी मने सुखी करो. ॥५॥

मूलकाव्य ६.

१ २ ५

तुह आणा थंभेइ,

३

भीमं-दप्पुद्धुर-सुरवर-

रक्खस-जक्ख-फणिंद-

विंद-चोरानल-जलहर ॥

४

जलथर१ चारि-रउद्द-

खुद्द-पसु-जोइणि-जोइय ।

६ ७

इय तिहुअण२-अविलंघि-

११ १० ९ ८

आण३ जय पास सुसामि य४ ॥६॥

मू० १ ख. ग. घ. जलथल. २ ग. घ. जोइअ इअ तिहुअण. ३ ग. घ. अविलंघिआण. ४ ग. घ. सुसामिअ.

(संस्कृत टीका. ६)

तुह आणेति ॥ तव आज्ञा स्तभ्नाति[1] कीलयति । कानित्याह । जीमा जयंकरा दर्पोद्धुरा दर्पिष्ठा ये सुरवराश्चात्युत्कटसुरा भूतप्रेतादयो राक्षसाश्च यक्षाश्च[2] प्रसिद्धा एव फणीन्द्रवृन्दानि चाष्टकुलनागकुलानि चौराश्च तस्कराः अनलश्च वैश्वानरो जलधराश्च मेघाश्च ते तथा तान् । तथा जलस्थलचारिणो जलचारिणो नक्रादयः, स्थलचारिणो मृगेन्द्रव्याघ्रादयः । रौद्रा दर्शनेनापि जयंकराः क्षुद्रा हिंसका ये पशवस्तिर्यञ्चो योगिन्यश्च जक्ताजक्तानुग्रहनिग्रहकारिमन्त्रतन्त्रज्ञाः[3] स्त्रियो योगिनश्च[4] एवंविधा एव पुरुषास्ते तथा तान् । इति हेतोस्त्रिभुवनाविलङ्घिताज्ञ[5] जय पार्श्व सुस्वामिन् ॥६॥

(गूजराती टीका. ६)

हे जगवन्! तुह के०(तव)तमारी, आणा

---

१ ग. स्तम्भयाति. २ ग. घ. अत्युत्कटाः सुरा राक्षसा भूतप्रेतादयः यक्षाश्च ३ ख. मन्त्रतन्त्रजापाः ४ ग. घ. स्त्रियो योगिन्यो योगिनश्च. ५ ख. अविलङ्घिताज्ञः.

के० आज्ञा जे ते भीम–के० भयंकर एवा तथा दप्पुद्धुर के० (दर्पोद्धुर–) गर्वे करीने उद्धत थयेला एवा जे, सुरवर–के० क्रूर प्रकृतिवाळा भूतप्रेतादि देवता जे तेने तथा रक्खस के० राक्षस–तथा जक्ख के० यक्ष–तथा फणिंद के०(फणीन्द्र–)नागेंद्र "आठ प्रकारनां नागकुल ग्रहण करवां." अथवा (सुरावर–) सुर के० महोटा देवता तेमनी अपेक्षाए अवर के० नवा, एटले अल्पशक्तिवाला एवा. राक्षस, यक्ष, फणींद्र, ते सर्वनो विंद के० (वृन्द–) समूह तथा चोर–के० चोरिमा करनार तथा अनल–के० अग्नि तथा जलहर के०(जलधरान्)मेघ जे तेमने, वळी जलथरचारि के० (जलस्थलचारि–) जलचारी अने स्थलचारी, जलचारी एटले मग्गर प्रमुख हिंसक जलजंतु तथा स्थल-

चारी एटले सिंहव्याघ्र प्रमुख हिंसक जीवो तथा रुद्द के० (रौद्र-) दर्शनमात्रथीज भय उपजावनार एवा ने खुद्द के० (क्षुद्र-) निरपराध हिंसा करनार एवा जे, पसु के० (पशु-) तिर्यंच तथा जोइणि के० (योगिनी-) पोताना भक्तनो अनुग्रह करवाने अर्थे अने अभक्तनो निग्रह करवाने अर्थे मंत्रतंत्रना योगवडे सिद्ध थयेली स्त्रियो ते योगिनी कहीए. तथा जोइय के० (योगिनः) तेज प्रकारना सिद्ध थयेला योगि पुरुष जे तेमने, थंभेइ के० (स्तभ्नाति) ते सर्वनी शक्तिनुं स्तंभन करे छे. एटले तमारी आज्ञामां चालनार पुरुषना उपर पूर्वे कहेला देवादिकनुं पण सामर्थ्य चालतु नथी. तो तमारा उपर तो कोनुं सामर्थ्य चाले.!!! इय के० (इति हेतोः) ए हेतु माटे हे तिहुअण

अविलंघिआण के० (हे त्रिभुवनाविलङ्घि-
ताज्ञ) त्रण जगत्मां रहेनार देवादिकोए
नथी उल्लंघन करी आज्ञा ते जेमनी एवा.
य के० (च) वली हे सुसामि के० (हे सु-
स्वामिन्) हे श्रेष्ठ स्वामिन् एवा, हे पास के०
(हे पार्श्व) हे पार्श्वनाथप्रभो ! तमो जय के०
जयवंता वर्त्तो. ॥६॥

मूलकाव्य ७.

पव्विय-अट्ठ अणट्ठ-[1] [2]

तट्ठ[1] भत्ति-ब्भर-निब्भर ।[3]

रोमंचंचिय[2]-चारु-[4]

काय किन्नर-नर-सुर-वर ॥[5]

१ ख. अणत्थाहित्थ घ. अणत्थहत्थि. २ ग. घ. रोमंचंचिअ.

७ ८ ८
जसु सेवहि३ कम-कमल-

६
जुयल४ पक्खालिय५-कलिमलु-

१० ११
सो भुवणत्तय-सामि,

१२ १३ १५ १४
पास मह मद्दउ रिउ-बलु६ ॥७॥

(संस्कृत टीका. ७)

पत्थियेति ॥ प्रार्थितार्थाः अनर्थत्रस्ताः भक्तिभरनिर्भराः रोमाञ्चैरञ्चितो विशेषितश्चारुर्मनोहरः कायो येषां ते तथा एवंविधाः किन्नरनरसुरवराः, यस्य सेवन्ते क्रमकमलयुगलं किन्नरशब्देन व्यन्तरभुवनपतीनामधोलोकवासिनां परिग्रहः । नरशब्देन मध्यलोकवासिनां मनुजज्योतिष्काणां सुरवरशब्दे-

---

मू०-३ घ. सेवइ. ४ क. जुअलु ग. जुअल ५ ग. घ. पक्खालिअ. ६ ग. रिउबलं घ. रिउबल.

नोर्द्ध्वलोकवासिनां वैमानिकदेवानां[1] कीदृग् क्रम-
कमलयुगलं प्रक्षालितकलिमलं विनाशितकलहपापं ।
स भुवनत्रयस्वामी पार्श्वो मम मर्दयतु रिपुबलम् ॥७॥

(गूजराती टीका. ७)

पत्थियअत्थ के० (प्रार्थितार्थाः) प्रार्थना करयां छे अर्थ एटले अनेक प्रकारनां पदार्थ ते जेमणे एवा. अथवा प्रार्थना करयुं छे अर्थ एटले वांछित प्रयोजन ते जेमणे एवा. अथवा प्रकर्षे करीने अर्थित एटले याचना करयुं छे अर्थ एटले धन ते जेमणे एवा. अर्थात् सघलुं मागवुं निषेध करीने केवल धननीज याचना करता एवा. केम जे "सर्वं पदं हस्तिपदे निमग्नम्" सघलां पगलां हाथीना पगलामां आवी जाय छे; ए न्याये

---

१ ख. नरशब्देन मध्यलोकवासिनां सुरवरशब्देनोर्द्ध्वलोकवासिनां ज्योतिष्कवैमानिकदेवानां ग. नरशब्देन मध्यलोकवासिनां मनुज-ज्योतिष्काणां सुरवरशब्देनोर्द्ध्वलोकवासिनां वैमानिकदेवानां.

एक धनमात्र मलशे तो सघलां सुख प्राप्त थशे, एम धारीने केवल धननी प्रार्थना करता एवा. अथवा "सर्वे गुणाः कांचनमाश्रयंति" सघला प्रतिष्ठादिक गुण सोनानो आश्रय करे ठे. एटले जो धनवंत थईशु तो एनी मेले सघलां संसारिक सुख मलशे. एम धारीने तमारी सेवा करता एवा. तथा अणत्तत्त के० (अनर्थत्रस्ताः) अनर्थथी त्रास पामेला एवा. तथा नत्तिनरनिब्नर के० (नक्तिनरनिर्नराः) नक्तिना समूहथी अतिशे नरेला एवा "नज्धातुनो सेवारूप अर्थ ठे नें क्तिन् प्रत्ययनो प्रेमरूप अर्थ ठे. माटे प्रेमेसहित जे सेवा करवी तेनुं नाम नक्ति ठे." तथा रोमंचियचारुकाय के० (रोमाञ्चितचारुकायाः) विकस्वर थयेलां रोमे करीने सुंदर ठे शरीर ते जेमनुं एवा. कि-

न्नरनरसुरवर के० (किन्नरनरसुरवराः) किन्नरमां श्रेष्ठ तथा मनुष्यमां श्रेष्ठ तथा देवतामां श्रेष्ठ एवा पुरुषो जे ते. अर्थात् कनिष्ठ मध्यम ने उत्तम ए त्रण प्रकारना अर्थार्थि पुरुषो जे ते, पस्कालियकलिमलु के० (प्रक्षालितकलिमलं) नाश कर्यो छे कलिकाल संबंधि मल एटले पाप ते जेणे एवुं. अथवा नाश कर्यां छे कलि एटले कलह ने मल एटले पापरूप मेल ते जेणे एवुं. जसु के० (यस्य) जे पार्श्वनाथ प्रभुनु, कमकमलजुयल के० (क्रमकमलयुगलं) चरण कमलनु युगल जे तेने, सेवहि के०(सेवन्ते) सेवे छे. सो के० (सः) ते, भुवणत्तयसामि के० (भुवनत्रयस्वामी) त्रण जगतना स्वामी एवा, पास के० (पार्श्वः) पार्श्वनाथ प्रभु जे ते, मह के० (मम) महारुं, रिउबलु के० (रिपु-

बलं) शत्रु बल जे तेने, मुहत्त के० (मर्द्दयतु) मर्द्दन करो. एटले मारा रागद्वेषादिक अनेक प्रकारना शत्रुनु बल शांत करो. अथवा, बाह्यना तथा अंतरना शत्रुनु बल एटले लश्कर ते प्रत्ये मर्द्दन करो. अर्थात् शत्रु मात्रनो उपद्रव शांत करो. ॥७॥

अवतरणम्-टी० एवं यथोद्देशं षट्द्वाराणि व्याख्याय पुनर्द्वारवृत्तमाह ॥

भा०—एवं के० ए प्रकारे जेम उद्देश कर्यो हतो एटले जेवी रीते अनुक्रमे द्वार गण्यां हतां, तेवी रीत्ये छ द्वार, अनुक्रमे व्याख्यान करीने, वली बीजां छ द्वार कहेवाने अर्थे, ते द्वारनां नाम देखाडता सता स्तुति करे छे ॥

मूलकाव्य. ८

५ १

जय जोइय[1]-मण-कमल-

२

भसल भय-पंजर-कुंजर ।

३

तिहुअण[2]-जण-आणंद-

४

चंद भुवण-त्तय-दिणयर ॥

८ ६

जय मइ[3]-मेइणि-वारि-

७

वाह जयजंतु-पियामह ।

९

थंभणय-ट्ठिय[4]-पास-

११ १२ १०

नाह नाहत्तण कुण मह ॥८॥

---

१ ख. ग. घ. जइ ओइअ. २ क. ख. तिहुयण. ३ ङ. जइमइ. ४ क. थंभणइट्ठिय, ग. थंभणअट्ठिअ. ङ. थंभणट्ठिय,

(संस्कृत टीका. ८)

॥जयेति॥ जय योगिमनःकमलसल १ तथा जयपञ्जरकुञ्जर २ त्रिभुवनजनानन्दचन्द्र ३. भुवनत्रयदिनकर ४ तथा जय मतिमेदिनीवारिवाह ५ जगज्जन्तुपितामह ६ स्तम्भनकस्थित पार्श्वनाथ नाथत्वं कुरु मम इति षड्द्वाराणि ॥८॥

(गूजराती टीका. ८)

हे जोइयमणकमलसल (हे योगिमनःकमलभ्रमर!) जोइय के० योगिलोक तेमनुं, मण के० मन ते रूप, कमलसल के० कमलने विषे भ्रमर समान एवा. एटले जेम कमलने विषे भ्रमर रहे छे, तेम योगि पुरुषना मनरूप कमलमां भ्रमरनी पेठे निवास करी रहेता एवा. अथवा कमलसल कहेतां सलकमल एटले सल के० योगिना मनरूप भ्रमर, तेने र-

हेवाने कमल समान। (नसल शब्द ने क-
मल शब्द ए बेनो प्राकृत व्याकरणना नि-
यमनो विकल्प थवाथी पूर्व निपात थयो छे.
एटले नसल शब्द प्रथम आव्यो ने कमल
शब्द आगल थयो) स्पष्टार्थ ए छे के, योग
जेमणे साध्यो छे ते योगि कहीए. एटले
मन वचन ने काया तेमना योग, जेमने
सिद्ध थया छे एवा संयमी पुरुषो तेमना
मनरूप नमराने कमलरूप छो. एटले न-
मराने जेम कमलने विषे घणी प्रीति छे,
तेम संयमी पुरुषोना मनरूप नमराने त-
मारा स्वरूपमां प्रीति छे. अथवा नमरो
जेम अन्यरसनो त्याग करीने कमलना म-
करंद रसनो आस्वाद करे छे, तेम संयमी
पुरुषोनुं मन, विषय रसनो आस्वाद त्याग
करीने तमारे विषे रहेला अपार ज्ञानादि

गुणोनो आस्वाद करे छे, माटे ए प्रकारनु संबोधन कह्युं. १ वळी हे नयपंजरकुंजर! नय के० सात प्रकारना नय (आलोकनय, परलोकनय, आदाननय, अकस्मात्नय, वेदनानय, मरणनय, अपयशनय) तेरूप, पंजर के० पांजरु तेने विषे, कुंजर के० हाथी समान. एटले जेम हाथी पांजराने अवगणना करी नागी नांखी स्वतंत्र वर्त्ते, तेम हे नगवन्! तमो पण नयरूप पांजराने तोडी नांखी पोताना स्वनावमां वर्त्तो छो. २ वळी हे तिहुअणजणआणंदचंद (हे त्रिभुवनजनानन्दचन्द्र!) तिहुयण के० त्रण जगतना, जण के० लोक तेमने, आणंद के० आनंदकारी, चंद के० चंद्र समान, एटले जेम चंद्रमा पोताना शीतलपणादि गुणोवडे आनंद उपजावे छे, तेम तमो पण पोताना

अलौकिक गुणवडे त्रण जगतना रहेनार प्राणिमात्रने आनंद उपजावो छो. ३ वली हे भुवणत्तयदिणयर (हे भुवनत्रयदिनकर!) भुवणत्तय के० त्रण जगतने विषे, दिणयर के० सूर्य समान. एटले जेम सूर्य अंधकारनो नाश करी लोकने सुखी करे छे. तेम तमो पण त्रण जगतना लोकोनुं अज्ञानरूप अंधकारनो नाश करीने महा सुखी करो छो. ४ एवा तमो, जय के० जयवंता वर्त्तो. वली हे मइमेइणिवारिवाह (हे मतिमेदिनीवारिवाह!) मइ के० च्यार प्रकारनी बुद्धि (उत्पत्तिकी, वैनायिकी, कार्मणकी, पारिणामिकी)ते रूप, मेइणि के० पृथ्वी तेने, वारिवाह के० मेघ समान. एटले जेम मेघ वरसवाथी पृथ्वीमां रहेनार सर्व प्राणियोने आनंद थाय छे, तेम मतिरूप पृथ्वीने प्रफु-

ल्लित करवाने, तमो मेघ समान छो. ५
वली हे जयजंतुपियामह (हे जगज्जन्तुपि-
तामह!) जय के० जगत् तेना, जंतु के०
प्राणिमात्र तेमना, पियामह के० दादा. ए-
टले सर्व जगतना लोकोने जेनुं वचन, बहु
मानथी आदर करवा योग्य छे, माटे जगज्जी-
वना पितामह(बापना बापने पितामह कही-
ए)ते पितामह समान मानवा योग्य एवा. ६
हे थंभणठियपासनाह। (हे स्तंभनस्थितपा-
र्श्वनाथं!) थंभण के० स्तंभनपुर (खंभात)
तेने विषे, ठिय के० रहेला एवा, पासनाह
के० पार्श्वनाथप्रभो! मह के० (मम) म-
हारुं, नाहत्तण के०(नाथत्वं) नाथपणुं एटले
स्वामिपणुं, कुण के० (कुरु) करो. एटले मने
साचो भाविक सेवक जाणीने मारा स्वामी
थाउ. अर्थात् स्वामी होय ते सेवकनुं दुःख

मटाडे, माटे ज्यां सूधी मारु दुःख मट्युं नथी, त्यां सूधी तमो मने सेवक, मांनता नही होय; एम हुं मानुं छुं ए भाव छे. ॥८॥

अवतरणम्-टी० अथैतान्येव षड्द्वाराणि क्रमेण स्पष्टयति॥

भा०—हवे एज छ द्वारने अनुक्रमे स्पष्ट करी कहे छे.

मूलकाव्य. ए

७ ८
बहु-विहु-वन्नु[1] अवन्नु,
ए १० ५
सुन्नु[2] वन्निउ छप्पन्निहि[3]।
१
मुरक-धम्म-कामत्थ-
३ ४
काम नर नियनिय-सत्थिहि[4]॥

मू०-१ क. ग. बहुविह वन्नु घ. बहुविह वन्न. २ ग. सुन्न. ३ क. छप्पनिहि, ख. वन्निहिछप्पन्नहिं. ग. वन्निय छप्पन्नहिं. ४ ग. सत्थहिं.

११ १२ २
जं ज्झायहि[5] बहु-दरिस-
६
णढ बहु-नाम-पसिद्धउ ।
१३ १४
सो जोइय[6]-मण-कमल-
१६ १५ १७
भसल[7] सुहु[8] पास पवद्धउ[9] ॥९॥

(संस्कृत टीका. ९)

बह्विति ॥ स योगिमनःकमलभ्रमरः सुखं पार्श्वः संवर्द्धयतु । ये मोक्षधर्मकामार्थान्कामयन्ते अभिलषन्ति ते मोक्षधर्मकामार्थकामा बहुदर्शनस्था नरा ध्यायन्ति । यं बाह्येन्द्रियव्यापारान्निरुध्य मनसा पश्यन्तीत्यर्थः । कीदृशमित्याह । वर्णितं प्रतिपादितम् । उप्पन्निहित्ति । देश्यत्वाद्विदग्धैर्विद्वद्भिरिति यावत् । केषु । निज[1]निजशास्त्रेषु आत्मीयात्मीयदर्श-

मू०–५ क. ग. झायहिं. ६ ग. जोइअ. ७ क. भसल. ८ क. ग. सुह. ९ क. पविद्धउ, ग. पविद्धओ.

टी०–१ क. ख. यावत् निज.

न[२]प्रतिपादकग्रन्थेषु । कीदृशं । वर्णितमित्याह। बहु[३]-विधवर्णं वैष्णवैः प्रतियुगं विष्णोरन्यान्यवर्णत्वात् । अवर्णं माहेश्वरैः नीरूपत्वादीश्वरस्य । शून्यं बौद्धै-र्विशेषमाध्यमिकादिभिस्तन्मते बुद्धस्य शून्यरूपत्वात । अतएव बहुनामभिर्विष्णुमहेश्वरबुद्धादिभिर्नामभिः प्रसिद्धं तत्वतः पार्श्वनाथमेव । तथाविधनामभिस्ते-पि दर्शनिनः प्रतिपादयन्ति[४] । यत उक्तम ॥

बुद्धस्त्वमेव विबुधार्चित बुद्धिबोधा-
त्त्वं शंकरोसि भुवनत्रयशंकरत्वात ॥
धातासि धीर शिवमार्गविधेर्विधाना-
द्व्यक्तं त्वमेव भगवन् पुरुषोत्तमोऽसि ॥१॥

किंच—ते दर्शनिनः एवं प्रष्टव्याः। ये एते महे-श्वरप्रभृतयो भवद्भिर्ध्यायन्ते ते किं सरागा नीरागा वा यदि सरागास्तर्हि अस्मदादिसमानत्वेन तेषा-मऽदेवत्वप्रसङ्गः ॥

---

२ ग. घ. आत्मीयदर्शन. ३, ग. घ. वर्णितं बहु.
४ ग. घ, प्रतिपादयंति ॥९॥

सव्वेवि हु जइ जीवा ।
मेहुणसन्नाइ हंदि वठंति ॥
साहारणम्मि चरिए ।
कह देवो होइ अज्झहित्त ॥१॥

अथ नीरागास्तर्हि न ते जगवतः पार्श्वनाथा-द्व्यतिरिक्ताः । यत उक्तम् ॥

विपक्षास्ते विरक्ताश्चेत्स त्वमेवाथ रागवान् ॥
न विपक्षो विपक्षः किं खद्योतो द्युतिमालिनः ॥१॥

तत्सिद्धं योगिमनःकमलजसलो जगवान् पा-र्श्वनाथः ॥ए॥

(गूजराती टीका. ए)

हे जगवन्! मुक्खधम्मकामत्थकाम के० (मोक्षधर्म्मकामार्थकामाः) मोक्ष तथा धर्म तथा काम तथा अर्थ, ए च्यार प्रकारना पु-रुषार्थनी कामना एटले इच्छा तेने करे एवा, बहुदरिसणाठ के० (बहुदर्शनस्थाः) घणा

दर्शनमां रहेला एवा, नर के० (नराः) पुरुष जेते, नियनियसह्विहि के० (निजनिजशास्त्रेषु,तृतीयास्थाने सप्तमी)पोतपोताना दर्शननुं प्रतिपादन करनार एवां शास्त्रने विषे, बप्पान्निहि के० (पण्डितैः, देशीशब्दत्वात्) पंडित पुरुषोए, बहुनामपसिद्ध के० (बहुनामप्रसिद्धं) घणां नामे करीने प्रसिद्ध एवा. एज कारण माटे, बहुविहुवन्नु के० (बहुविधवर्णं) घणा प्रकारना छे, वर्ण ते जेमना एवा. अने, अवन्नु के० (अवर्णं) वर्ण रहित एवा. वळी, सुन्नु के० (शून्यं) आकाशनी पेठे शून्य एवा, वन्निउ के० (वर्णितं) वर्णन करेला एवा, जं के० (यं) जेने, ज्झायहि के० (ध्यायन्ति) ध्यान करे छे. सो के० (सः) ते, जोइयमणकमलन्नसल के० (योगिमनःकमलभ्रमरः) जोगिना

मनरूप कमलमां रहेनार भ्रमर समान एवा. पास के० (हे पार्श्व!) हे पार्श्वनाथप्रभो!, सुहु के० (सुखं) सुख जे तेने, पवड्ढउ के० (प्रवर्द्धयतु!!) अतिशे वधारो. भावार्थ एं छे के, ज्यारे पुरुषार्थना अभिलाषी पुरुषो, बाह्यथी इंद्रियोना व्यापारने रोकीने मन वडे तमने जुवे छे. केम जे पोतपोताना शास्त्रमां विद्वान् पुरुषो, अनेक प्रकारना नामवडे तथा अनेक प्रकारना वर्णवडे विचारि जोतां तो, तमारुज प्रतिपादन करे छे. जेम के, विष्णुना जुदा जुदा अनेक प्रकारना वर्ण छे, माटे तेने बहुवर्ण कहे छे. तथा महेश्वरने नीरूपपणे एटले अरूपी कहे छे. तथा केटलाक बौद्धलोको शून्यरूपपणे कहे छे. एम विष्णु, महेश्वर, बुद्ध इत्यादि नामवडे हे पार्श्वनाथप्रभो!

तमारुज प्रतिपादन करे छे. ते श्रीमानतुं-गाचार्ये ज्ञक्तामरस्तोत्रमां कह्युं छे के,—

हे देवपूजित! बुद्धिना बोधथी तमेज बुद्ध गो. वली त्रण जगतनुं सुख करवापणु तमारे विषे रह्युं छे. माटे, तमो शंकर (शिव) गो. तथा हे धीर! मोक्ष मार्गना विधिनी रचना तमो करो गो माटे, धाता कहेतां सृष्टि करनार ब्रह्मा, तमेज गो. हे ज्ञगवन्! पुरुषने विषे उत्तम ते पुरुषोत्तम कहीए, पुरुषोत्तम (विष्णु) एवा तो तमोज गो; ते प्रकट प्रमाणे प्रत्यक्ष देखाय छे. ॥

वली ते अन्यदर्शनीने पुछीये छीये के, तमे जेनुं ध्यान करो गो, ते सराग छे के, वीतराग छे? जो सराग कहेशो तो, ते आपणा जेवाज दोषवंत थया, माटे तेमनुं देवपणुंज जशे. केम जे, ते वात शास्त्रमां कही छे.

जो सर्वे पण जीवो जेते मैथुन, आहार, निद्रा, नयादि सहित वर्त्ते छे, तो सर्वनु साधारण चरित्र थयुं. तेमां आत्मानो हितकारी एवो कोण देव होय ? अर्थात् रागादि दोषरहित होय, ते ध्यान करवा योग्य देव कहेवाय; पण बीजो न कहेवाय. ॥१॥

वळी ते अन्यदर्शनी, एम कहे के, अमारा देव तो राग रहित छे. तो, नगवत् एवा तमो श्री पार्श्वनाथजी, तेथी ते जुदा न थया.! केम जे, ते वात शास्त्रमां(वीतराग-स्तोत्रमां श्री हेमाचार्ये) कही छे.

हे नगवन्! तमारो विपक्ष, एटले शत्रु, अर्थात् अन्यदर्शनीए मानेलो इष्टदेव जेते, जो विरक्त छे, एटले रागरहित छे तो; ते तमेज छो. तमाराथी जुदो नथी. ने, हवे ते विपक्ष जे ते रागवाळो छे तो, ते तमारो

विपक्षज न कहेवाय. केम जे, खद्योत जेते (खजुवो जीव विशेष) सूर्यनो शुं विपक्ष कहेवाय ? अर्थात् नज कहेवाय. क्यां खद्योत, ने क्यां सूर्य, तेम क्यां सराग ने, क्यां वीतराग, ए बेनो घणोज अंतर छे. माटे, अन्यदर्शनीए मानेला नीराग देव, ते पण तमेज छो. ॥९॥

मूलकाव्य. १०

१ २
नय-विब्भल रण-झणिर[१]-.

३
दसण थर-हरिय[२]-सरीरय ।

४ ५
तरलिय[३]-नयण विसुन्न[४],

६ ७ ८
सुन्न गग्गरगिर[५] करुणाय ॥

---

१ घ. झुणिर. २ ग. घ. हारिअ. ३ ग. घ. तरलिअ.
४ घ. विसिन्न.

१० १३ ११
तइ सहसत्ति सरंत,
१४ ९ १२
हुंति नर नासियः-गुरुदर।
१७ १९ १०
मह विज्झवि सज्झसइ७,
१६ १५
पास जय-पंजर-कुंजर ॥१०॥

(संस्कृत टीका. १०)

॥जयेति॥ जयेन विह्वलाः[1]व्याकुलाः रणझ-
णद्दशनाः[2] अन्योन्यसंघट्टनेन[3]शब्दायमानदन्ताः।
थरहरियत्ति देश्यत्वा[4]त्कम्पितशरीराः तरलितनय-
नाः विषण्णाः शून्या[5]श्चैतन्यरहिता गद्गदगिरः स-

मू०-५ क. गिग्गिरगिर. ग. गग्गरिगरि. घ. गग्गिरगिर.
६ ग. घ. नासिअ. ७ ख. ग. मज्झ विज्झत्रि सज्झसइं.
घ. मज्झ विज्झत्रि सझसइं.

टी०-१ क. भयेनविकलाः २ क. रणझणदंसणाः ३ क. ग.
भयविह्वला अन्योन्यसंघट्टमेन. ४ क. ख. ग. देश्यत्वात्. ५ क.
तरलनयनाः विषन्नाः शून्याः ग. तरलनयनाः विखिन्नाः शून्या.

घाष्यकण्ठखेनाव्यक्तवाचः कारुणिका दीनाः त्वां सहसैव स्मरन्तो भवन्ति नराः नष्टगुरुदराः इति भयपञ्जरकुञ्जर[6] मम विध्यापय अपनय साध्वसानि भयानि पार्श्व[7] ॥१०॥

(गूजराती टीका. १०)

हे भगवन्! भयविब्भल के० (भयविह्वलाः) भये करीने व्याकुल एवा. तथा, रणझणिरदसण के० (रणझणद्दशनाः) रण एटले परस्परसंघट्टन (अफलावबुं) तेणे करीने शब्दायमान थता छे, (बोलता छे) दांत ते जेमना एवा. तथा, थरहरियसरीरय के० (कम्पितशरीरकाः, देशीशब्दत्वात्) थरथर कंपतुं छे शरीर ते जेनुं एवा. तथा, तरलियनयण के० (तरलितनयनाः) चंचल थतां छे नेत्र ते जेमनां एवा. तथा, विसुन्न के० (वि-

---

६ क. भयपंजरकुंजरः ७ पार्श्वः

षण्णाः) खेद पामता एवा. तथा, सुन्न के० (शून्याः) चैतन्य शून्य थयेला एवा. तथा, गग्गरगिर के० (गद्गदगिरः) गद्गद् ले वाणी ते जेमनी एवा. तथा, करुणय के० (कारुणिकाः) करुणा करवाने योग्य एवा: अर्थात् अतिशे रंक थयेला एवा. नर के० (नराः) मनुष्य जेते, तइ के० (त्वां) तमने, सरंत के० (स्मरन्तः) संभारता सता, नासियगुरुदर के० (नाशितगुरूदराः) नाश पाम्यो ले जलोदरनामे रोग ते जेमनो एवा. सहसत्ति के० (सहसेति) शीघ्र, ए रीते रोगी जे ते हुंति के० (भवन्ति) थाय ले. माटे, नयपंजरकुंजर के० (हे नयपञ्जरकुञ्जर) नयरूप पांजराने भागवा हाथी समान एवा. पास के० (हे पार्श्वनाथ!) मह के० (मम) मारां, सज्झसइ के० (साध्वसानि)

नयने, विज्कवि के० (विध्यापय) नाश करो. पूर्वे कहेला मोटा मोटा रोग पण जेना स्मरणमात्रथी, अथवा जेनु शरणु ग्रहण करवाथी नाश पामे छे; तो, तमारे शरणे आवेलो एवो जे हुं, ते मारां रोगादिक दुःख नाश करवां, ते तमारे कांइपण असाध्य नथी. ए नाव छे. ॥१०॥

मूलकाव्य. ११

१ २ ३

पइं-पासि-वियसंत[१]-

नित्त-पत्तंत, पवित्तिय[२]।

बाह-पवाह-पवूढ-

४

रूढ-दुह-दाह-सुपुलइय[३]॥

---

१ क. पइ पासित्वियसंत, ग. घ. पइं पासवि विअसंत.
२ ग. घ. पवित्तिअ. ३ ग. घ. सुपुलइअ.

१० ७ ८

मन्नइ मन्नु सउन्नु,

९ ६ ५

पुन्नु४ अप्पाणं सुरनर।

११ १२

इय तिहुअण५-आणंद-

१४ १३

चंद जय पास-जिणेसर ॥११॥

(संस्कृत टीका. ११)

पइं पासीति॥ त्वां दृष्ट्वा विकसन्नेत्रपत्रान्तेषु प्रव-र्त्तितो विस्तारितो योऽसौबाष्पप्रवाहो हर्षाश्रुपूरस्तेन प्र०यूढोऽन्तर्भूतणिगर्थत्वात्प्रवाहित:१ प्लावितो रूढ२-श्चिरकालीनो दुःखदाहो येषां ते तथा सुपुलकिता:

मू०-४ क. मन्नइंमन्नु सउन्नपुन्ना, ग. मन्नहिं मन्नु सउन्नु पुन्नु, घ. मन्निहिं मन्नु सउन्न पुन्न. ङ. मन्नहि मन्नु स-न्नु पुन्नु. ५ ग. इअ तिहुअण.

टी०-१ क. प्ररूढोऽतर्भूतकारितार्थत्वात्प्रवाहित: ख. प्रव्यूढोऽतर्भूत कारितार्थत्वात्प्रवाहित: २ घ. प्रवाहित: प्रापितो रूढ:

मन्यन्ते मान्यं पूज्यं सपुण्यं[३] भाग्यवन्तं पुण्यं पवित्रमात्मानं सुरनराः इति हेतोस्त्रिभुवनानन्दचन्द्र जय पार्श्वजिनेश्वर ॥११॥

(गूजराती टीका. ११)

पइं के० (त्वां) तमने अथवा (पतिं) स्वामी एवा, तमने पासि के० (दृष्ट्वा) देखीने, वियसंत के० (विकसत्–) विकस्वर थतां एवां, एटले प्रफुल्लित थतां एवां जे, नित्त के० (नेत्र–) चक्षुष् ते रूप, पत्तंत के० (पत्रान्त–) पत्रना अंतने विषे, एटले नेत्ररूप कमलपत्रना खूणामां, पवित्तिय के० (प्रवर्त्तित–) प्रवर्त्तेलां एवां. बाह के० (बाष्प–) हर्षनां आंसु तेमनो, पवाह के० (प्रवाह–) प्रवाहे करीने, एटले हर्षथी नीकलेलां आंसुना पूरवडे, पवूढ के०(प्रव्यू-

३ ग. घ. तथा सुपुलकिता सुरनरा मन्यंते मान्यं पूज्यं सुपुण्यं.

ढ—) वहन थई गयो छे, अर्थात् नाश पाम्यो छे, रूढ के० (रूढ—) चिरकालथी आरूढ थयेलो, एटले घणा कालथी प्राप्त थयेलो एवो, दुहदाह के० (दुःखदाहाः) दुःखरूप दाह ते जेमनो एवा. भावार्थ ए छे के, घणा कालथी संसारने विषे भ्रमण करवामां अनेक प्रकारनां दुःखरूप अग्निना भडका आ जीवोना अंतरमां लागी रह्या छे. तेनी शांति अद्यापि कोइ प्रकारे थई नथी, परंतु हे प्रभो! हे जगतना पति! आज तमारी महाशांत मुद्रा जोईने विकस्वर थतां जे नेत्र तेमांथी नीकल्यां, जे हर्षनां आंसु तेनी धाराउ, तेथीज जाणे शुं!!! घणा कालनो दुःखरूप अग्नि जेमनो शमी गयो छे एवा. एज कारण माटे. सुपुलइय (सुपुलकिताः) सारी पेठे रोमांचित थयेला.

एटले घणा आनंदथी रोमरोम विकस्वर थयेला एवा. सुरनर के० (सुरनराः) देवता तथा मनुष्यो जे ते "देव मनुष्यनु ग्रहण करवाथी बीजा पण भाविक प्राणियोनु ग्रहण करवुं." अप्पाणं के० पोताना आत्माने, मन्नु के० (मान्यं) पूज्य एवाने, अथवा कृतार्थ एवाने तथा, सउन्नु के० (सपुण्यं) भाग्यवंत एवाने तथा, पुन्नु के० (पुण्यं) पवित्र एवाने. मन्नइ के० (मन्यन्ते) माने छे, इय के० (इति) ए हेतु माटे, हे तिहुअणआणंदचंद के० (हे त्रिभुवनानन्दचन्द) त्रण जगतने आनंदकारी चंद्र समान एवा. पासजिणेसर के० (हे पार्श्वजिनेश्वर!) हे पार्श्वनाथ तीर्थंकर! जय के० तमो जयवंता वर्त्तो. ॥११॥

अवतरणम्-टी० प्रकारान्तरेण त्रिभुवनजनानन्दचन्द्रत्वमाह॥

जा०-हवे बीजे प्रकारे जगवतनुं त्रण जगतना जनने आनंद करवा रूप चंद्रपणु तेने कहेछे.

मूलकाव्य १२.

१ २
तुह कल्लाणमहेसु

३
घंटटंकारऽवपिल्लिय[1]।

४ ५
वल्लिर-मल्ल महल्ल-

७ ६
त्ति सुरवर गंजुल्लिय[2]॥

---

१ ग. पिल्लिअ. २ ख. गंजल्लिय. ग. जंजुल्लिअ. घ. पंजुल्लि-. ङ. जुंजुल्लिय.

८ ११

हल्लुप्फलिय[3] पवत्त-

९ १०

थंति भुवणेवि महूसव।

१२ १३

इय तिहुअण[4]-आणंद-

१६ १५ १४

चंद जयं पास सुहुब्भव[5] ॥१२॥

(संस्कृत टीका. १२).

तुहेति ॥ तव कल्याणमहेषु घण्टा सुघोषा तस्याष्टं-कारेण शब्देनावक्षिप्ताः प्रेरिताः[1] वेल्लमानमाल्या महाभक्तयः[2] सुरवरा इन्द्राः गंजुल्लियत्ति[3] देश्यत्वा-द्रोमाञ्चिताः हल्लुप्फलियत्ति[4] देश्यत्वात्त्वरिताः प-

---

मू०-3 क. हलुफलिय, ग. घ. हल्लुप्फलिअ. ङ. हल्लुफलिय. ४ म. घ. इअ तिहुअण. ५ क. घ. सुहब्भव.

टी०-१ क. घ. शब्देन प्रेरिता. २ क. वेलुमाल्या: ख. महतीभक्तय: ३ ख. गंजल्लियात्ति. ४ क. हल्लंफलियत्ति ख. हलप्फलियत्ति घ. हलप्फलियत्ति.

वर्त्तयन्ति कुर्वन्ति भुवनेपि महोत्सवान् इति हेतो-
स्त्रिभुवनानन्दचन्द्र जय पार्श्व सुखोद्भव सुखखाने.१२

(गूजराती टीका. १२)

हे जगवन्! तुह के० (तव) तमारा, कं-
ल्लाणमहेसु के० (कल्याणकमहेषु) कल्या-
णकना उत्सवने विषे, घंट के० (घण्टा—)
सुघोषानामे महोत्सवने जणावनारी घंटानो
टंकार के० शब्द, तेणे करीने, अवपिल्लिय,
के० (अवक्षिप्ताः) शीघ्र प्रेरणा करया एवा.
अथवा टंकारव के० शब्द विशेष तेणे करीने
पिल्लिय के० (प्रेरिताः) प्रेरणा करया एवा.
वल्लिरमल्ल के० (वेल्लमानमाल्याः) उतावल
करवाथी हालता ले पुष्पहार ते जेमनां एवा.
ने, महल्लनत्ति के० (महाजक्तयः,) मोटी ले
जक्ति ते जेमनी एवा. एज कारण माटे,
गंजुल्लिय के० (रोमाञ्चिताः, देशीशब्दत्वात्)

विकस्वर थई छे, रोमराजी ते जेमनी एवा. सुरवर के० (सुरवराः) चोसठ इंद्र जेते, हच्छुप्फलिय के० (त्वरिताः, देशीशब्दत्वात्) उतावला थया सता, एटले पोतानां मोटां मोटां विषय सुखनो त्याग करीने, जुवणेवि के० (जुवनेपि) आ लोकने विषे पण, महूंसव के०(महोत्सवान्) जन्मादि कल्याणक महोत्सवोने, पवत्तयंति के० (प्रवर्त्तयन्ति) प्रवर्त्तावे छे. इंद्रादिक मोटा मोटा देवताउ, सुघोषानामे देवताना संकेतने जणावनारी घंटाना शब्दने सांजली, मोटां मोटां विषय सुखने तत्काल मुकी, महा मोटी जक्तिथी, जेनां कल्याणकादि महोत्सवने करवा सावधान थाय छे; एवा तमो छो. ए जाव जाणवो. इय के० (इति हेतोः) ए हेतु माटे तिहुअणआणंदचंद के०

(हे त्रिभुवनानन्दचन्द्र!) हे त्रण जगतने आनंद करवाने चंद्र समान! एवा; तथा सुहुब्भव के० (हे सुखोद्भव) हे सुखनी खांण! एवा. एटले जेम रत्ननी खांणमांथी रत्न नीकले छे. तेम तमो सुखनी खांण छो. माटे सुखनी इच्छावालाने तो तमोज प्रार्थना करवा योग्य छो, ए भाव जाणवो. पास के० (हे पार्श्व!) हे पार्श्वनाथप्रभो! जय के० तमो जयवंता वर्त्तो. ॥१२॥

मूलकाव्य. १३

१

निम्मल-केवल-किरण-

नियर१-विहुरिय२-तम-पहयर।

---

१ घ. किरणनिअर. २ ग. घ. विहुरिअ.

२
दंसिय-सयल-पयत्थ-

३
सत्थ३ वित्थरिय-पहायर४॥

४
कलि-कलुसिय-जण-घूय-

लोय-लोयणह-अगोयर५।

८ ७ ९ ६
तिमिरइ निरु हर६ पास-

५
नाह भुवणत्तय-दिणयर॥१३॥

(संस्कृत टीका. १३)

निम्मलेति॥ निर्मलकेवलज्ञानमेव किरणानि-

मू०-३ क. पसत्यसत्थ. ४ क. वित्थरियपहाभरः ग. वित्थरिअपहाभर. ङ. वित्थरिपहायर. ५ ग. घ. कलिकलुसिअजणघूअलोअ लोअणहअगोअर. ६ ख. तिमिरइं निरु हर. घ. तिमिरइ निरूअर.

करस्तेन विधुरितोध्वस्तस्तमसोऽज्ञानस्य पहयरत्ति देश्यत्वात्प्रकरो[1] येनस तथा तस्य संबोधनं । दर्शितसकलपदार्थसार्थ । विस्तृतप्रन्नान्नर । कलिना कलिकालेन कलुषिता मलिनिता ये जनास्त एव घूकलोकस्तल्लोचनानामगोचर । पापिनां[2] न्नगवद्दर्शनस्याऽसुलन्नत्वात् । इति भुवनत्रयदिनकर तिमिराण्यज्ञानानि निरु निश्चितं हर स्फोटय पार्श्वनाथ ॥ १३ ॥

(गूजराती टीका. १३)

निम्मल के० (निर्मल–) कर्मरूप मलवडे रहित एवुं, केवल के० केवलज्ञान एज, किरणनियर के० (किरणनिकर–) कांतिनो समूह तेणे करीने, विहुरिय के० (विधुरित–) नाश कर्यो छे, तमपहयर के० (तमःप्रकर, देशीशब्दत्वात्) अज्ञानरूप अंधकारनो समूह ते जेणे, तेना संबोधनने

---

१ क. देश्यत्वात्प्रकारो. २ ग. घ. पाप्मनां.

विषे, हे निम्मलकेवलकिरणनियरविहुरिय-
तमपहयर (हे निर्मलकेवलकिरणनिकरवि-
धुरिततमःप्रकर!) अने दंसिय के० (दर्शित-)
देखाड्यो छे. सयल के० (सकल-) समस्त
एवो. पयत्थसत्थ के० (पदार्थसार्थ) पदार्थनो
समूह ते जेणे तेना संबोधनने विषे. हे दं-
सियसयलपयत्थसत्थ (हे दर्शितसकलपदा-
र्थसार्थ!) अने हे वित्थरियपहायर के० (हे
विस्तृतप्रभाभर!) विस्तार पाम्यो छे कांति-
नो समूह ते जेनो तेना संबोधनने विषे,
(हे विस्तृतप्रभाभर!) अने कलिकलुसिय
के० (कलिकलुषित-) कलिकाले करीने
मलिन थयेला. एटले पापयुक्त थयेला. ए-
वा. जे, जणघूयलोय के० (जनघूकलोक-)
जन एज घूड तेनो, लोक कहेतां समूह
तेनां, लोयणाहअगोयर के० (लोचनागो-

चर) लोचन कहेतां नेत्र तेने अगोचर तेना संबोधनने विषे, हे कलिकलुसियजणघूय लोयलोयणाहअगोयर (हे कलिकलुषितजनघूकलोकलोचनागोचर!) भुवणत्तयदिणयर के० (हे भुवनत्रयदिनकर!) त्रण जगतने प्रकाश करवामां सूर्य समान एवा. पासनाह के० (हे पार्श्वनाथ!) निरु के० (निश्चयेन) निश्चे, तिमिरइ के० (तिमिराणि) अज्ञान अंधकारने. हर के० हरो. एटले नाश करो. ॥ १३ ॥

मूलकाव्य. १४

१ २
तुह समरण-जल-वरिस-

सित्त-माणव-मइ-मेइणि।

३
अवरावर-सुहुमत्थ[1]-

बोह-कंदल-दल-रेहणि ॥

७ ८
जायइ फल-भर-भरिय,

५ ६
हरिय[2]-दुह-दाह अणोवम ।

८ ९
इय[3] मइ-मेइणि-वारि-

१३ १० १२ ११
वाह दिस[4] पास मइं मम ॥१४॥

(संस्कृत टीका. १४)

॥ तुहेति ॥ त्वत्स्मरणजलवर्षासिक्ता मानवमति-मेदिनी, अपरापरे नवनवा ये सूक्ष्मार्थबोधा जीवाजी-

---

मू०-१ घ. सुहुमत्थ. २ ग. घ. भरिअ हरिअ. ३ ग. घ. इअ. ४ क. ग. दिसु, घ. दिसि.

वादितत्वज्ञानानि तएव कन्दलानि नवाङ्कुराः दलानि च पत्त्राणि तै राजतीत्येवं शीला जायते। फलन्नरो ज्ञानस्य, फलं विरतिरितिवचनात् देशविरत्यादिगुणस्थानानि तैर्नरिता पूर्णा। हृतदुःखदाहा। अनुपमा निरुपमा। इति हेतोर्मतिमेदिनीवारिवाह दिश देहि पार्श्वे मतिं मम। मेघवर्षणेनापि मेदिनी सकन्दलदला फलपूर्णा हृतदाहा च जायते॥ १४॥

(गूजराती टीका. १४)

हे नगवन्! तुह के० (तव) तमारा, समरणजलवरिससित्त के० (स्मरणजलवर्षसिक्त-) स्मरण रूप जे जलनो वरसात, तेणे करीने सिंचन थएली एवी, माणवमइमेइणि के० (मानवमतिमेदिनी) मनुष्यनी बुद्धि रूप पृथ्वी जे ते, अवरावरसुहुमत्थबोह के० (अपरापरसूक्ष्मार्थबोध-) नवां नवा जे सूक्ष्म अर्थना बोध, एटले जीवाजीवादि प-

दार्थनुं ज्ञान ते रूप, कंदलदलरेहाणि के० (कन्दलदलराजिनी) नवा अंकुरा तथा पानडां तेणे करीने शोजती एवी. तथा, फलजरजरिय के० (फलजरजरिता) फल कहेतां ज्ञाननुं फल जे देशविरति तथा सर्व विरति इत्यादि गुणनां स्थान, ते रूप जारे करीने जरेली एवी. तथा, हरियडुहदाह के० (हृतडुःखदाहा) नाश पाम्यो बे डुःख रूप दाह ते जेनो एवी. तथा, अणोवम के० (अनुपमा) उपमा रहित एवी. जायइ के० (जायते) थाय बे. एटले मनुष्यनी बुद्धिरूप पृथ्वी, तमारा स्मरण रूप जल वडे सिंचन थई, तो ते पृथ्वीमां जीवाजीवादि तत्त्वज्ञान रूप अंकुरा तथा पत्र, उत्पन्न थायबे. नें, ते लताने देशविरति सर्वविरति प्रमुख फल लागे बे नें, डुःखमात्रने हरनारी, नें अनुपम

एवी ते थाय छे. इय के० (इतिहेतोः) ए हेतु माटे, मइमेइणिवारिवाह के० (हे मतिमेदिनीवारिवाह!) बुद्धि रूप पृथ्वीने मेघ समान एवा. पास के० (हे पार्श्व!) हे पार्श्वनाथ प्रनो! मम के० मने, मइं के० (मतिं) बुद्धि, दिस के० (दिश) आपो. एटले मेघ वरसवाथी जेम कंद, पत्र, सहित एटले प्रफुल्लित एवी नें, संपूर्ण फलवाली नें, दाह रहित एवी पृथ्वी थाय छे. तेम मारी बुद्धि, प्रफुल्लित तथा वांछित फल सहित नें, चिंता रूप तापे रहित एवी करो. ए नाव छे. ॥१४॥

मूलकाव्य १५.

कय-अविकल-कल्लाण-

वल्लि उल्लूरिय-डुह-वणु[१]।

---

१ ग. उल्लूरिअदुहवणु. घ. ओल्लूरिअदुहवण.

३

दाविय[2]-सग्ग-पवग्ग-

४

मग्ग दुग्गइ-गम-वारणु ॥

५   ६

जय-जंतुह[3] जणएण,

७   ८   १२   ९

तुल्ल जं जणिय हियावहु[4]।

१०   ११   १४   १६

रम्मु धम्मु[5] सो जयउ-

१५   १३

पास जय-जंतु-पियामहु[6] ॥१५॥

---

२ ख. घ. दाविअ ३ घ. गमवारणजयजंतूह. ४ क. जयजंतुह जणएण उल्लुंजि जणिउ हियावहु. ग. जअजंतुण जणएण उल्लुजिण जणिअहिआवहु. घ. जयजंतूह जणएण तुल्लजयजणिअहिआवह. ५ ग. रम्मधम्म. घ. रम्म धम्मु. ६ ग. पिआमहु. घ. पिआमह.

(संस्कृत टीका. १५)

कयेति ॥ कृता अविकला कल्याणवल्लिर्येन स तथा । उच्छिन्नदुःखवनो । दर्शितस्वर्गापवर्गमार्गः । दुर्गतिगमनवारणः । एवं जगज्जन्तूनां जनकेन तुल्यः । जनकोपि पुत्रस्य कल्याणं करोति दुःखमपनयति सन्मार्गं दर्शयाति असन्मार्गप्रवृत्तिं निषेधयाति । येन जनितो हितावहो रम्यो धर्मः स जयतु पार्श्वो जगज्जन्तुपितामहः । भवति हि जनकजनयिता पितामहः ॥ इति षट् द्वाराणि समर्थितानि ॥१५॥

(गुजराती टीका. १५)

कयअविकलकल्लाणवल्लि के० (कृताविकलकल्याणवल्लिः) करी छे सुंदर, कल्याणनी वल्लि एटले वेल, अर्थात् श्रेणि ते जेणे एवा. तथा, उल्लूरियदुहवणु के० (उच्छिन्नदुःखवनः) नाश करयु छे दुःखरूप वन ते जेणे एवा. अथवा नाश कर्यो छे दुःखनो समूह ते जेणे एवा. तथा, दावियसग्गपवग्गमग्ग के० (द-

र्गतिस्स्वर्गापवर्गमार्गः) के० देखाड्यो छे,स्वर्ग अने अपवर्ग कहेतां मोक्ष, तेनो मार्ग ते जेणे एवा. तथा, डुग्गइगमवारणु के० (दु-र्गतिगमनवारणः) दुर्गतिमां जवानुं निवा-रण करता, एटले दुर्गतिमां पडतानी रक्षा करनारा एवा. तथा, जयजंतुह के० (जग-ज्जन्तूनां) जगतना जीव प्राणिमात्रना, ज-णएण के० (जनकेन) पिताने, तुल्ल के० (तुल्यः) समान एवा. एटले जेम पिता पु-त्रनुं कल्याण करे, तथा दुःखनो नाश करे. तथा सन्मार्गने देखाडे. तथा असत् मार्गने विषे जे प्रवृत्ति तेनो निषेध करे छे. तेम तमो करो छो, माटे पिता समान एवा. तथा जं के० (यत्—येन) जेणे, हियावहु के० (हितावहः) हितकारी एवो नें, रम्मु के० (रम्यः)रमणीय एवो, धम्मु के० (धर्मः)धर्म

जेते, जणिय के० (जनितः) उत्पन्न कर्या छे, एवा. तथा, जयजंतुपियामहु के० (जगज्जन्तुपितामहः) जगज्जीवना पितामह, एटले पिताना पण पिता एवा. सो के० (सः) ते, पास के० (पार्श्वः) पार्श्वनाथप्रभु जे ते जयउ के० (जयतु) जयवंता वर्त्तो. ॥१५॥

मूलकाव्य. १६

[1]भुवणारण्ण[1] निवास-

दरिय-परदरिसण-देवय ।

[2]जोइणि-पूयण[2]-खित्त-

वाल-खुद्दासुर-पसुवय ॥

---

१ क. भुवणारन्न निवास दरिय परदरिसण, ग. भुवणारण्ण निवास दरिअ परदरिसण. घ. भुवणारन्न निवास दुरिअ परदरसण. ङ. भुवणारन्न निवासि दुरिय पहदरिसण. २ ग. घ. जोइणि पूअणि,

३ ४ ५

तुह उत्तठ सुनठ,

६ ७ ८

सुंठु अविसंठुलु[३] चिठहि ।

९. १०

इय तिहुअण[४]-वण-सीह,

११ १२ १३

पास[५] पावाइ पणासहि ॥१६॥

(संस्कृत टीका. १६)

॥ भुवणेति ॥ भुवनान्येवारण्यानि तत्र निवासो येषां ते तथा ते च ते दृप्ताः समदाश्च एवंविधा ये परदर्शनदेवता[१] बुद्धादयः। योगिन्यः सिद्धदुष्टमन्त्रा मानव्यः[२] । पूतना दुष्टव्यन्तर्यः । क्षेत्रपालाः क्षेत्र-नायका व्यन्तराः । क्षुद्रासुरा[३] दुष्टभुवनपत्यादयः ।

मू०-३ घ. तुह अतठ सुनठ सुठ अविसंठुल. ४ ग. इअ तिहुअण. ५ ग. पासु.

टी०-१ ग. परदर्शनिनोदेवाः २ ख. मानन्यः ३ ग. घ. क्षेत्र-नायकाः क्षेत्रासुराः

तएव पशुव्रजास्ते । किमित्याह । त्वत्तो भवतः[4] सकाशादुत्त्रस्ताः पलायिताः । सुनष्टाः अन्तर्हिताः । सुष्ठु अतिशयेनाविसंष्ठुलं सावधानं सभयमितियावत् । तिष्ठन्ति वर्त्तन्ते । इति त्रिभुवनवनसिंह पार्श्व पापानि प्रणाशय ॥१६॥

(गूजराती टीका. १६)

भुवणारण्णनिवासदरिय के० (भुवनारण्यनिवासदृप्त-) जगतरूप अरण्यने विषे छे निवास ते जेमनो एवी सती मद सहित एटले अहंकार युक्त एवी, परदरिसणदेवय के० (परदर्शनदेवताः) अन्यदर्शननी देवता एटले बुद्धादिक देव जे ते, तथा, जोइणिपूयणखित्तवाल के० (योगिनीपूतनाक्षेत्रपाल-) योगिनी के० सिद्ध छे दुष्ट मंत्र ते जेने एवी मनुष्य जाति स्त्रियो, तथा

---

४ ख. किमित्याह त्वत्तो भगवतः

पूतना के० दुष्ट व्यंतरीड, तथा क्षेत्रपाल के० क्षेत्रना नायक एवा व्यंतर देव, तथा खुद्दासुरपसुवय के० (क्षुद्रासुरपशुव्रजाः) क्षुद्रासुर एटले दुष्ट एवा नुवनपति प्रमुख असुर, तेज, पशुना समूह जेते, तुह के० (त्वत्तः) तमाराथकी, उत्तठ के० (उत्त्रस्ताः) अतिशे त्रास पांमता एवा, सुनठ के० (सुनष्टाः) अदृश्य थएला सता, सुठु के० (सुष्ठु) अतिशे करीने, अविसंठुलु के० (विसंष्युलं) सावधानपणे. एटले नय सहितपणो, चिठहि के० (तिष्टन्ति) रहे छे. अर्थात् वर्त्ते छे. इय के० (इति) ए हेतु माटे, तिहुअणवणसीह के० (त्रिनुवनवनसिंहः) त्रण जगत रूप वनने विषे सिंह समान एठले जेम सिंहथी वननां पशुमात्र त्रास पामी दूर थाय छे तेम प्रथम कहेला सर्वे क्षुद्र देवादिक, तमने उपद्रव करी शा-

कता नथी एटलुज नही, परंतु तमारी स्तुति करनारने पण, उपद्रव करी शकता नथी. एवा, पास के० हे श्री पार्श्वनाथ स्वामिन्! पावाइ के० (पापानि) पापमात्रने पणासहि के० (प्रणाशयतु) नाश करो ॥१६॥

मूलकाव्य. १७

फणि-फण-फार-फुरंत-[१]

रयणकर-रंजिय[१]-नहयल-

फलिणी[२]-कंदल-दल-

तमाल-निलुप्पल-सामल ॥

---

१ ग. घ. रंजिअ. २ क. फलिनी.

॥ श्रीपार्श्वनाथजी ॥

श्री पार्श्वयक्ष.

श्री पद्मावती देवी.

२

कमठासुर-उवसग्ग-

वग्ग-संसग्ग-अगंजिय३ ।

६ ३

जय पच्चक्ख-जिणेस,

५ ४

पास थंभणय-पुरट्ठिय४ ॥१७॥

(संस्कृत टीका. १७)

॥ फणीति ॥ फणी प्रस्तावाद्धरणेन्द्रस्तस्य फणेषु स्फाराणि विस्तीर्णानि स्फुरन्ति देदीप्यमानानि यानि रत्नानि तेषां करैः किरणै राञ्जितनभस्तले फलिनी प्रियङ्गुलता तस्याः कन्दलानि च नवाङ्कुराः दलानि च पत्राणि तमालानि च तमालपत्राणि नीलोत्पलं च फलिनीकन्दलदलतमालनीलोत्पलानि तानीव१ श्यामल । कमठासुरोपसर्ग-

मू०-३ ग. अगंजिअ. ४ ग. पुरट्ठिअ.

टी०-१ ग. घ. नीलोत्पलं घ तानीव.

वर्गसंसर्गेण अगञ्जित अपराभूत । जय प्रत्यक्षजिनेश पार्श्व स्तम्भनकपुरस्थित । प्रत्यक्षेति साभिप्रायं षोडश नमस्कारा भगवति व्यवहिते कृताः सप्तदशे तु प्रत्यक्षीभूत इति वृद्धाः[२] कथयन्ति ॥१७॥

(गूजराती टीका. १७)

हे फणिफणफारफुरंतरयणकर के० (हे फणिफणस्फारस्फुरद्रत्नकर–) फणी कहेतां प्रस्तावथी धरणेंद्र तेनी जे फणाओ तेने विषे. स्फार के० अतिशे विस्तार पामता एवा जे, रत्नकर के० रत्नना किरणो तेणे करीने रंजियनहयल के० (रञ्जितनभस्तल–) रंग्युं एवुं जे आकाशतल तेने विषे, फलिणीकंदलदलतमालनिलुप्पलसामल के० (फलिनीकन्दलदलतमालनिलोत्पलश्यामल!) फलिनी एटले प्रियंगुलता "वाघाटाची वेल" तेना. कंदल के० नवा अंकुरा तथा पांन-

२ क. ख. इतिवृद्धाः १७

डां, तथा तमालवृक्षनां पानडां, तथा कालु कमल, ते जेवा श्यामल कहेतां श्याममूर्त्ति एवा, अने हे कमठासुरउवसग्गवग्गसंसग्ग अगंजिय के० (हे कमठासुरोपसर्गवर्गसंसर्गागंजित!) कमठनामे जे असुर तेनो जे उपसर्ग तेनो जे समूह तेना संसर्गथी एटले संबंधथी, अगंजित के० न पराभव पामेला एवा, हे पच्चक्खजिणेस के० (हे प्रत्यक्षजिनेश!) मारी दृष्टिगोचर थया मांटे प्रत्यक्ष एवा हे जिनेश्वर थंभणयपुरट्ठिय के० (हे स्तम्भनकपुरस्थित!) स्तंभनकपुरमां रहेला! एवा, पास के० (हे पार्श्व!) हे पार्श्वनाथप्रभो! तमो जय के० जयवंता वर्त्तो.
आ काव्यमां प्रत्यक्ष पद मूक्युं तेनो एवो अभिप्राय छे के, सोल काव्यवडे सोल नमस्कार करचा, त्यार पछी सत्तरमा काव्य-

मां प्रत्यक्ष थया. एम वृद्ध वाणी छे.॥१७॥

अवतरणम्-टी० तत्र मनोवाक्कायेषु शुद्धेषु सत्सु अहं प्रसादं विधास्यामीति न परिज्ञाव्यामित्याह ॥

भा०-तारां मन वचन काय शुद्ध सते हुं प्रसाद करीश. एम हे भगवन्! तमारे न विचारवुं. ए रीत्ये कहे छे.

मूलकाव्य. १८

१ २ ५ ३
मह मणु तरलु पमाणु,

४ ६ ८
नेय[१] वायावि विसंठुलु।

७ ९ १० ११
नेय तणुर ऽवि अविणय-

१२
सहावु[२] अलस-विहलंथलु[३] ॥

मू०-१ घ. मह मण तरल पमाण नेअ. २ घ. क. सहाव, ग. सहाउ. ३. घ. थल.

१३ १४ १५
तुह माहप्पु पमाणु[४],
१६ १७
देव कारुन्न-पवित्तउ[५]।
१८ १९ २० २१
इयं मइ मा अवहीरि[६],
२२ २४ २३
पास पालिहि विलवंतउ[७]॥१८॥

(संस्कृत टीका. १८)

॥महेति॥ मम मनःप्रसादे नैव प्रमाणं। यतस्तरलं। वाचापि नैव यतो विसंष्ठुला। नच तनुरपि, अविनयस्वभावा अविनीता आलस्येन विशृङ्खला परवशाच। यतः किंतु तव माहात्म्यं प्रभावः प्रमाणं देव कारुण्येन पवित्रं युक्तमिति हेतो[१]र्मा मामवधीरय[२] प्रसादकरणे मा अवगणय। किंतु पालय

मू०-४ घ. माहप्प पमाण. ङ. माहप्प पमाणु. ५ क. कारुन्न पवित्तउ, घ. कारुण्ण पवित्तओ. ६ ग. घ. इअ मइ मा अवहीर. ७ ग. पालहिं विलवंतो, घ. पालिहि विलवंतओ.

टी०-१ क. युक्तमिति भावः इतिहेतोः २ घ. मामवधारय.

रागाद्यरिभ्योऽरक्षु[3] विलपन्तमिति दुःखित्वेन परिदे॰
वमानम् ॥१८॥

(गूजराती टीका. १८)

हे भगवन्! मह के॰ (मम) मारु, मणु के॰ (मनः) मन जे ते प्रसन्न छे तेमां, पमाणु के॰ (प्रमाणं) प्रमाण जे ते, नेय के॰ (नैव) नथीज. जे हेतु माटे, तरलु के॰ (तरलं) चंचल छे; ते हेतु माटे. वली, वायावि के॰ (वाचापि) वाणी पण प्रसन्न छे, तेमां प्रमाण, नेय के॰ (नैव) नथीज. जे हेतु माटे विसंठुलु के॰ (विसंष्ठुला) अव्यवस्थित छे. एटले चलविचल छे, ते हेतु माटे. तथा तनुर ऽवि के॰ (तनुरपि) शरीर जे ते पण, अविणयसहावु के॰ (अविनयस्वभावा) अविनीत छे, एटले विनय रहित छे स्वभाव

३ क. अरातिभ्यो.

ते जेनो एवी छे; जे हेतु माटे. अलसविह-लंथलु के० (अलसविशृङ्खला) आल-स्ये करीने वशवर्त्ति नथी रही. अर्थात् पर-वश थई छे. माटे, तुह के० (तव) तमारु. माहप्पु के० (माहात्म्यं) माहात्म्य जे ते प-माणु के० (प्रमाणं) प्रमाण छे. एटले के-वल तमारु माहात्म्य प्रमाणथी परम शुद्ध छे, पण मारा मन वचन कायाना योग, शुद्ध नथी, तोपण तमारु माहात्म्य घणु मोटु छे, माटे मारा उपर कृपा करो ए नाव छे. माटे हे देव! कारुण्णपवित्तउ के०(का-रुण्यपवित्रः) तमारी घणी करुणाए करीने पवित्र छुं. इय के० (इति) ए हेतु माटे, मइ के० (मां) मने, मा अवहीरि के० (मा अ-वधीरय) मां अवगणना करो. माटे, पास के० (हे पार्श्व !) हे पार्श्वनाथप्रनो ! विलवं-

तज के० (विलपन्तं) डुःखवमे विलाप क-
रतो, एटले शोक करतो एवो मुजने, पा-
लिहि के० (पालय) पालन करो. अर्थात्
रागादि शत्रु थकी रक्षण करो. ॥१८॥

अवतरणम्-टी० नन्वन्यानपि रुद्रादिदेवान् प्रार्थयस्व
किमामेव प्रार्थयस्वेत्यपि न वाच्यमित्याह ॥

वा०—"ननु इति वितर्के" अन्य एवा
रुद्र प्रमुख देवनी पण प्रार्थना करो. मारीज
केवल प्रार्थना करवानुं शुं कारण छे! एम
पण तमारे न धारवुं. एम स्तुति करे छे.

मूलकाव्य. १९

३ ५ ४
किं-किं कप्पिज नेय-

७ ८ ६ ९ १०
कलुणु[1] किं-किं व न जंपिज।

१ ग. कलणु. घ. कलुण.

१३ ११ १४ १५ १२
किं व न चिंतिउ२ किह्नु,

१६ १७ १८
देव दीणयम ऽवलंबिउ३ ॥

१९ २२ २३ २०
कासु न किय निष्फल्ल,

२१ २ १
लल्लि४ अम्हेहि दुहत्तिहि५ ।

२४ ३० ३१ २९
तहवि न पत्तउ ताणु,

२८ २६ २५ २७
किंपि पइ पहु परिचत्तिहि६ ॥१९॥

(संस्कृत टीका. १९)

॥किंकिमिति॥ किंकिं कल्पितं चिन्तितं नैव मनसा करुणं दीनं । किंकिंवा न जल्पितं वाचा ।

मू०-२ क. चिंतओकिहु. घ. चिंतओकिउ. ३ ग. घ. अवलंबिओ. ४ क. लल्लिय. ५ क. दुहुत्तिहि. ग. दुहत्तहिं. ६ ग. परिचत्तहिं. घ. परिचत्तह.

किंवा न चेष्टितं क्लिष्टं सकष्टं देव दीनतामवलम्ब्य कायेन। कस्याग्रतो न कृता निष्कला लालित्ति चाटुकाराः अस्माभिः दुःखार्त्तैस्तथापि न प्राप्तं त्राणं शरणं किमपि त्वया भग्नो परित्यक्तैः ॥१७॥

(गूजराती टीका. १७)

हे भगवन्! दुहत्तिहिं के० (दुःखार्त्तैः) दुःखवमे पीमाता एवा. अम्हेहिं के० (अस्माभिः) अमे, किं किं के० शुं शुं. नेय के० (नैव) नथीज, कप्पिन्न के० (कल्पितं) चिंतवन कर्युं! अर्थात् दुःख मटामवाने मनवमे सघलुं विचारी जोयुं. व के० (तथा) वली, कलुणु के० (करुणं) दीन एवुं. किं किं के० शुं शुं, न जंपिन्न के० (न जल्पितं) वाणीवमे नथी भाषण कर्युं? अर्थात् सघलु दीन वचन बोल्या. व के० (तथा) वली, किठु के० (क्लिष्टं) क्लेशसहित एवुं.

किं के० शुं, न चिठ्ठिअं के० (न चेष्टितं) देहे करीने नथी आचरण कर्युं! अर्थात् सघलु कष्टकारी आचरण कायाये करीने कर्युं. हे देव! दीणयं के० (दीनतां) दीनपणाने एटले रंकपणाने, अवलंबिअ के० (अवलम्ब्य) अवलंबन करीने, कासु के० (केषु) किया पुरुषनी आगल निप्फल्ल के० (निष्फला) निष्फल एवी. लल्लि के० (लल्लिः) चाटु उक्ति; एटले नम्रता पूर्वक प्रिय मधुर वचन बोलवुं ते, न किय के० (न कृता) नथी कर्युं. अर्थात् सघलु कर्युं. तहवि के० (तथापि) तोपण, पहु के० हे प्रभो! पइ के० (त्वया) तमोये. परिचत्तिहि के० (परित्यक्तैः) परित्याग करेला एज कारण माटे अमोए, किंपि के० (किमपि) कांइ पण, ताणु के० (त्राणं) रक्षण अथवा शा-

रण, न पत्तउ के० (न प्राप्तं) नथी पाम्युं: एटले मन वचन कायाए, करीने सर्वनी आगल विनति करी पण तमारी कृपा मारा उपर थया विना कोइ देवादिक कांइपण श्रेय करवा समर्थ नथी थया. एवा तमो समर्थ छो, माटे आ कष्टनुं निवारण थवा तमारीज प्रार्थना सफल थाउ ए जाव छे. १९

मूलकाव्य २०.

१ २ ३ ४
तुहु सामिउ तुहु माय-

५ ७ ६
बप्पु तुहु मित्त[1] पियंकरु ।

८ ९ १० ११ १२
तुहु गइ तुहु मइ तुहुजि,

१३ १४ १६ १५
ताणु तुहु गुरु खेमंकरु ॥

---

१ घ मित्तु.

१७ १८
हउं इह-नर-नारिउ-
१९ २२ २१
वराउ राउ निब्नग्गहु।
२३ २४ २५
लीणउ तुह कम-कमल-
२६ २७ २०
सरणु जिण पालहि चंगह ॥२०॥

(संस्कृत टीका. २०)

॥तुहुइति॥ त्वं स्वामी, त्वं माता, त्वं मित्त्रं, प्रियंकरं, त्वं गतिरनन्यसाध्यरक्षोपायः, त्वं मतिः त्व-

मू०-२ क. तुहुं सामिउं तुहुं मायबप्पु तुहुं मित्तु पियंकरु तुहुं गइ तुहुं मइ तुंहु जिताणु तुहुं गुरु क्षेमंकुरु. हउं दुहभर. ग. तुं सामिअ तुं मायबप्प तुं मित्त पियंकरु तुह गइ तुह मइ तुह तण तुं गुरु खेमकरु हुं दुहभर. घ. तओ सामिअ तुं मायबप्प तुहामित्त पियंकर तु गइ तुइ मइ तुह जिताणं तुह गुरू खेमंकर हउं दुहभर. ३ ग. राउल निकमग्गह लीणु तुह कमकमलु सरणु जिण पालहिं चंगह.

मेव त्राणं, त्वं गुरुः क्षेमंकरः। अहं पुनर्दुःखजरजा-
रितः वराको रङ्कः, राजा ठक्कुरः चङ्गानां उत्कृष्टानां
निर्भाग्यानां, लीन आश्रितस्तव क्रमकमलमेव शर-
णं अतो जिन पालय ॥२०॥

(गूजराती टीका. २०)

हे भगवन्! तुहु के० (त्वं)तमो, सामिउ के० (स्वामी) सर्व ऐश्वर्य संपन्न एवा पति छो. तथा तुहु के० (त्वं) तमो, मायबप्पु के० (मातापितरौ) माता पिता छो. तथा तुहु के० (त्वं) तमो, पियंकरु के० (प्रियंकरं) प्रियकारी एवा. मित्त के० (मित्रं) मित्र छो. तुहु के० (त्वं) तमो, गइ के० (गतिः) गति छो. एटले पामवा योग्य छो. अर्थात् जे रक्षण, तमारा विना बीजा कोइथी पण थइ शकतुं नथी; एवा रक्षणनो उपायरूप तमारुं शरण छे; ए भाव जा-

णवो. तथा तुहु के० तमो, मइ के० (मतिः) मानीए, एटले जांणीए, जेणे करीने ते मति कहीए. माटे मतिरूप छो. अर्थात् जे जग्याए. जेटलुं यथार्थ ज्ञान जणाय छे, तेटलुं तमाराथीज प्रवर्त्युं छे. ए भाव जाणवोः तथा तुहुजि के० (त्वमेव) तमोज, ताणु के० (त्राणं) रक्षणरूप छो· "कार्य कारणनो अभेदोपचारथी रक्षणनु कारण तमो छो. अथवा रूप कालंकारनु वर्णन जाणवुं." तथा तुहु के० (त्वं) तमो, खेमंकरु के० (क्षेमंकरः) कल्याणकारी एवा, गुरु के० (गुरुः) गुरु छो. एटले· "गुकारस्त्वन्धकारो· क्ती रुकारस्तन्निरोधकृत्। अन्धकारानिरोधि· त्वाद्गुरुरित्यभिधीयते इतिवचनात्" गु, ए· टला अज्ञानो अंधकाररूप अर्थ छे. एटले अज्ञानरूप अंधारने, रु एटला अज्ञानो

रोकवा वाचक अर्थ छे माटे, रोकनार ए-
टले नाश करनार एवा छो. अने हडं के०
(अहं) हुं जेते डहजरजारिउ के० (दुःख-
जरजारितः) दुःखरूप जारवमे जारवालो
एटले दबायेलो एवो, अथवा दुःखना स-
मूहवमे जारेलो एटले च्यारे पासथी घेरा-
येलो, एज कारण माटे. वराउ के० (व-
राकः) रांक थयेलो एवो, तथा चंगह के०
(चङ्गानां) उत्कृष्ट एवा. निब्जग्गह के०
(निर्जाग्यानां) जाग्यरहित पुरुषोनो, राउ
के० (राट्) चक्रवर्त्ती राजा. एटले नि-
र्जाग्य पुरुषोमां पण जे उत्कृष्ट निर्जा-
ग्य पुरुषो तेनो राजा कहेतां शिरोमणिरा-
जा एवोछु तोपण, लीणउ के० (लीनः)
तमारे विषे लीन थयेलो. अर्थात् तमने
आशरेलो छु, माटे तुह के० (तव) तमारां,

: क्रमकमलसरणु के० (क्रमकमलशरणं) चरणकमल एज शरण ढे. माटे जिण के० (हे जिन) हे जिन परमात्मन्! पालहि के० (पालय) मारु रक्षण करो. ॥२०॥

अवतरणम्-टी० ननु न कस्यापि मयोपकारः कृत इत्यपि न वाच्यमित्याह ॥

ना०—"ननु इति वितर्के" हे नगवन्! कदापि तमो एम कहेशो के, नाई हुंतो, वीतराग ढुं, नें, मैंतो कोइनो उपकार कर्यो नथी. माटे मारी प्रार्थना शुं करवा करे ढे? एम पण तमारे न कहेवुं. एवी रीते तर्क करी, तेनो उत्तर मनमां धारीने स्तुति करे ढे.—

मूलकाव्य. २१

१ २ ५ ४
पइ किवि कय नीरोय,

३ ६ ७
लोय किवि पाविय[१]-सुहसयं।

८ ९ ११
किवि मइमंत महंत-

१० १२ १३
केवि किवि साहिय[२]-सिव-पय ॥

१४ १५
किवि गंजिय-रिउवग्ग,

१६ १७
केवि जसधवलिय-भूयल[४]।

---

१ क. ग. नीरोअ लोअ किवि पाविअ. घ. नीरोगलोय किवि पाविअ. २ ग. केवि केवि साहिअ. ३ ग. मंजिअरिउ. घ. गंजिओरिओ. ४ ग. घ. ङ. जसधवलिअ भूअल.

२१ २२ २०
मइ अवहीरहि५ केण,

१ए १७
पास सरणागयवछ्ल ॥२१॥

(संस्कृत टीका. २१)

पइमिति॥ त्वया केपि कृता नीरोगा लोकाः। केपि प्राप्तसुखशताः। केपि मतिमन्तो। महान्तः सर्वोत्तमाः केपि। केपि साधिताशिवपदाः। केपि गञ्जितरिपुवर्गाः। केपि यशोधवलितभूतलाः कृता इति प्रथम पदवत्सर्वत्र योज्यम्[1]। मां पुनरवधीरयसि अवगणयसि केन कारणेन पार्श्व शरणागतवत्सल ॥२१॥

(गूजराती टीका. २१)

हे ज्ञगवन्! पइ के० (त्वया) तमोए, किविं के० (केपि) केटलाएक, लोय के० (लोकाः) लोक जे ते, नीरोय के० (नीरो-

---

मू०-५ ग. अवहीरिअ. घ. अवहीरह.

टी०-१ म. घ. कृता इति सर्वत्रयोज्यम्.

गाः) रोगरहित एवा, कय के० (कृताः): करथा छे. वली किवि के० (केपि) केटला-एक, पावियसुहसय के०(प्रापितसुखशताः) प्राप्त थयां छे शेकमो सुख ते जेमने एवा. तथा किवि के० (केपि) केटलाएक, मइ-मंत के० (मतिमन्तः) बुद्धिवंत एवा. तथा केवि के० (केपि) केटलाएक, महंत के० (महान्तः) मह्होटा एवा. तथा किवि के० (केपि) केटलाएक, साहियासिवपय के० (साधितशिवपदाः) साध्युं छे मोक्षपद ते जेमणे एवा. तथा किवि के० (केपि) केट-लाएक गंजियरिउवग्ग के० (गञ्जितरिपुव-र्गाः) पराजव पमाड्यो छे शत्रुनो समूह ते जेमणे एवा. तथा केवि के० (केपि) केट-लाएक, जसधवलियनूयल के० (यशोधव-लितनूतलाः) यशवडे धोलुं करयु छे पृथ्वी-

तल ते जेमणे एवा. एटले सघली पृथ्वीमां जेनु यश विस्तार पाम्युं छे एवा; माटे सरणागयवछल के० (हे शरणागतवत्सल!) शरणे आवेलाने वत्सल कहेतां प्रिय करनार एवा. पास के० (हे पार्श्व!) हे पार्श्वनाथप्रजो! केण के० (केन) श्या कारण माटे, मइ के० (मां) मने अवही-रहि के० (अवधीरयसि) तिरस्कार करो छो. एटले अवगणना करो छो? ॥२१॥

अवतरणम्–टी० नच मदवधीरणे तव किमपि कारणम-स्तीत्याह ॥

हे जगवंन्! मारी अवगणना करवामां तमारे कांइ पण कारण नथी. ए प्रकारे स्तुति करे छे–

मूलकाव्य. २१

१
पच्चुवयार-निरीह,

२ ३
नाह निप्पन्न-पउयण[1] ।

० ४ ५ ६
तुह जिण[2] पास परोव-

यार-करणिक्क-परायण० ॥

७
सत्तु-मित्त-समचित्त-

८
वित्ति नयनिंदय[3]-सममण ।

१२ १३ १०
मा अवहीरिय[4] ऽजुग्ग-

११ १५ १४
ओवि मइं[5] पास निरंजण ॥२१॥

---

१ क. ग. पउयण. घ. पओअण. २ ग. तुं जिण. ३ घ. निंदिअ. ङ. नंदिय. ४ क. अवहीराहिअ. ग. अवहीरिअ. घ. अवहीरह. ५. घ. जुग्गओवि मइं.

(संस्कृत टीका. २२)

॥ पच्चुवयारेति ॥ प्रत्युपकारे निरीह निराकाङ्क्ष नाथ निष्पन्नप्रयोजन[1] त्वं जिन पार्श्व परोपकारकरण एकस्मिन् परायण एकतान[2] शत्रुमित्रसमचित्तवृत्ते नतनिन्दकसममनः मा अवधीरय[3] अयोग्यमपि मां पश्य निरञ्जन निष्पाप ॥२२॥

(गूजराती टीका. २२)

हे भगवन्! पच्चुवयारनिरीह के०(हे प्रत्युपकारनिरीह!) पारको उपकार करवामां आकांक्षा एटले फल प्राप्तिना अभिप्रायथी करेली इच्छा तेणे रहित एवा. तथा नाह के० (हे नाथ!) हे स्वामिन्! तथा निप्पन्नपउयण के० (हे निष्पन्नप्रयोजन!) सिद्ध थयुं छे प्रयोजन कहेतां संसारनो अंत करवारूप प्रयोजन ते जेनु एवा. जिण के०

---

१ ग. घ. निःप्रयोजन. २ म. घ. परोपकारकरणैकपरायण. ३ ग. घ. अवहीरय.

(हे जिन!) रागद्वेषने जितनार, एटले स-मन्नावे वर्त्तनार एवा. तथा पास के० (हे पार्श्व!) हे पार्श्वनाथ! तथा परोवयारकरणिक्कपरायण के० (हे परोपकारकरणैकपरायण!) पारका उपकार करवाने विषेज एक तानवाला एवा. तथा सत्तुमित्तसमचित्तवित्ति के० (हे शत्रुमित्त्रसमचित्तवृत्ते!) शत्रुने विषे तथा मित्रने विषे समान छे, चित्तनी वृत्ति ते जेमनी एवा. तथा नयनिंदयसममण के० (हे नतनिन्दकसममनः) नत कहेतां नमस्कार करता एवा, अर्थात् जक्त, तथा निंदक एटले निंदा करनार, अर्थात् अजक्त, ए बेने विषे समान छे मन ते जेनु एवा. तुह के० (त्वं) तमो अजुग्गउवि के० (अयोग्यमपि) अयोग्य एवो, पण मइं के० (मां) मने, मा अवहीरिय के० (मा

ः अवधीरय) मां अवगणना करो. केम जे, निरंजण के० (हे निरञ्जन) पाप कर्मरूप अंजन जेनें नथी ते निरंजन कहीए. एट- ले सर्वथा निर्दोष एवा तमे, पास के० (पश्य) मने देखो. एटले मारा उपर कृपा कटाक्ष नाखो; तमारी कृपादृष्टिथी हुं निरं- जन थउ, पण अवगणना पामवानुं पात्र न थउ. जेनी दृष्टिमां राग द्वेष रूप अंजन रह्युं ले तेवा पुरुषे मारा उपर दृष्टि करी, तो पण शुं? अने न करी तोपण शुं? माटे हे निरंजन! तमो मारा उपर कृपादृष्टि करो; जेथी मारुं सघलु कार्य सिद्ध थाय. ए भा- व ले. ॥ २२ ॥

अवतरणम्-टी० किंतु प्रसादकरण एव कारणं वर्त्तत इत्याह ॥

भा०—हे भगवन्! तमो प्रसन्न थाउ एट-

जु आ स्तुति करवानु कारण छे. एटले तमारी प्रसन्नतामांज सर्व कार्यनी सिद्धि रही छे; एम कहे छे.

मूलकाव्य. २३

१ २
हउं बहुविह[१]-दुह-तत्त-

३ ४
गत्तु तुह दुह[२]-नासण-परु[३]।

५ ६ ७
हउं सुयणह[४] करुणिक्क-

८ ९ १०
ठाणु तुहु निरु करुणापरु[५] ॥

---

१ ग. हुं बहुविह. २ क. घ. गत्त तुह दुह. ग. गत्त तुं दुह. ३ घ. नासण पर. ४ क. सुयणण. घ. सुअणह. ५ ग. तुं निरु करुणाकरु घ. तुह नरु करुणापर. ङ. तुह्यु निरु करुणापर.

११ १२ १३ १४

हउं जिण६ पास असामि-

१५ १६

सालु तुहु तिहुअण-सामिय७।

१७ २० १९

जं अवहीरहि८ मइं,

१८ २१ २२ २३ २४

झखत इय पास न सोहिय९॥२३॥

(संस्कृत टीका. २३)

॥ हउ इति ॥ अहं बहुविधदुःखतप्तगात्रः त्वं पुनर्दुःखनाशनपरः। अहं सुजनानां करुणैकस्थानं दयापात्रं त्वं निरु निश्चितं करुणाकरः[१]। अहं जिन पार्श्व अस्वामिशालो निर्नाथः त्वं त्रिभुवनस्वामी।

मू०–६ ग. हुं जिण. ७ क. सालु तुं तिहुयण सामिय. ग. सालु तुं तिहुअण सामिउ. घ. साल तुह तिहुअण सामिअ. ङ. सालु तुहुं तिहुअण सामिउ. ८ ग. जं अवहीरिहिं. घ. जं अवहीरइ. ९ क. झखंतु इउ पास न सोहिउं. ख. झखंत इय पास न सोहिअ. ग झगंतु इअ पास न सोहिओ. घ. झगंतु इओ पास न सोहिओ. ङ. झखंत इय पास न सोहिओ.

टी०–१ ग घ. करुणापरः

एवमपि सति यदवधीरयसि[2] मां विलपन्तं इदं पार्श्वे न शोचितं न शोचनम् ॥ २३ ॥

(गूजराती टीका. २३)

हे नगवन्! हउ के० (अहं) हुं जे ते, बहुविधडुहतत्तगत्तु के० (बहुविधदुःखतप्तगात्रः) घणा प्रकारना दुःख वडे तप्युं ठे शरीर ते जेनु एवो, नें तुह के० (त्वं) तमो दुहनासणपरु के० (दुःखनाशनपरः) दुःखनो नाश करवांमां तत्पर एवा. तथा हउ के० (अहं) हुं जे ते, सुयणह के० (सुजनानां) सज्जनोनी करुणिक्कठाणु के० (करुणैकस्थानं) दया करवानु एक कहेतां एवु बीजु नही माटे अद्वितीय एवु स्थान रूप एवो. नें, तुह के० (त्वं) तमो निरु के० (अव्ययम्) निश्चे करुणापरु के० (करुणापरः) दयाने

२ ख. ग. घ. यदि अवधीरयासि.

विषे तत्पर एवा. एटले दयामयमूर्त्ति एवा. अथवा करुणायरु के० (करुणाकरः)दयानी खनी रूप, एटले जेम रत्ननी खांणमांथी रत्न उत्पंन्न थाय, तेम दयानी खांणमांथी दयाज उत्पन्न थाय. माटे दयानी उत्पत्तिनु कारण एवा. वली हउ के०(अहं) हु जे ते जिण के० हे जिन ! पास के० (हे पार्श्व !) हे पार्श्वनाथ! असामिसालु के० (अस्वामिशालः) स्वामि पणाए रहित एवी रीते शोजतो. एटले सर्व प्रकारना दारिद्र्य वडे शोजतो एवो हुं. नें, तुहुं के० (त्वं) तमो तिहुअणसामिय के० (त्रिजुवनस्वामिकः) त्रणजुवनना स्वामी एवा. एटले सर्व प्रकारना ऐश्वर्य वडे शोजता एवा गो. एम सते पण जं के०(यत्)जे झखत के० (विलपन्तं) विलाप करतो एवो मइं के० (मां) मने अवहीराहि के० (अव-

धीरयसि) अवगणना करो छो. इय के० (इदं) ए पास के० (हे पार्श्व!) हे पार्श्वनाथ ! न सोहिय के० (न शोजितं) नथी शोजतुं. अथवा पास के० (पश्य) देखो ! ! इय के० ए न सोहिय नथी शोजतुं. माटे हवे तो जे ते प्रकारे शीघ्र प्रसन्न थाउ. ए जाव छे.॥२३॥

अवतरणम्-टी० अथायोग्य इति मामवधीरयसि तदपि न युक्तं यतः ॥

जा०-हे जगवन्! कदापि अयोग्य धारीने मारी अवगणना करशो तो, ते पण युक्त नथी. एम कहे छे.

मूलकाव्य. २४

५
जुग्गाऽजुग्ग-विजाग,

३ ६ ७ ४
नाह नहु जोयहि तुह-सम।

१
भुवणुवयार-सहाव-

२
भाव करुणा-रस-सत्तम ॥

१२ १३ ११
सम-विसमइं किं घणु,

१४ ८ ९ १०
नियइ भुवि दाह समंतउ१।

१५ १६ १७
इय दुहि-बंधव पास-

१९ २० १८
नाह मइ पाल थुणंतउ२ ॥२४॥

(संस्कृत टीका. २४)

॥ जुग्गाजुग्गेति ॥ योग्यायोग्ययोर्विजागं नेदं नाथ नैव गवेषयन्ति त्वत्समाः भुवनोपकारस्वजावो जावोऽजिमायो येषां ते। तथा करुणारसेन सत्तमाः

मू०-१ क. दाहुसमंतउ. २ ख. मइपालिं थुणंतउ.

श्रेष्ठाः एतदेव दृष्टान्तेन समर्थयति । समविषमाणि किं पश्यति घनो मेघः पृथिव्यां दाहं शमयन् इति दुःखिनां बान्धव पार्श्वनाथ मां पालय स्तुवन्तम् २४

(गूजराती टीका. २४)

हे जगवन्! जुवणुवयारसहावजाव केः (हे जुवनोपकारस्वजावजाव!) जगतने उप-कार करनार एवो ठे स्वाजाविक अजिप्राय ते जेनो एवा. तथा करुणारससत्तम केः (हे करुणारससत्तम!)दयारसवडे श्रेष्ठ एवा. नाह केः (हे नाथ!) हे स्वामिन्! तुहसम केः(त्वत्समाः, विजक्तेरलोपः प्राकृतत्वात्) तमारा जेवा मोटा पुरुषो जे ते, जुग्गा-जुग्गविजाग केः (योग्यायोग्यविजागम्) आ योग्य ठे, नें आ अयोग्य ठे; ए प्रका-रना विजागने. नहु केः (नैव) नथीज, जोयहि केः (पश्यन्ति) जोता. आ योग्य

पुरुष छे, माटे एना उपर कृपा करु, नें आतो अयोग्य छे, माटे एना उंपर कृपा न करु, एवो विचार मोटा पुरुष करता नथीं. ए नाव छे. ते उपर दृष्टांत कहे छे. नुवि॰के॰ पृथ्वीने विषे, दाह के॰ (दाहं) दाहने, समंतउ के॰ (शमयन्) शमावतो एवो, घणु के॰ (घनः) मेघ जे ते, समविसमइं के॰ (समविषमाणि) सरखां स्थान, नें उंचा नीची स्थान, तेने किं के॰ शुं, नियइ के॰ (पश्यति) जुवे छे? अर्थात् जोतो नथीं. एटले मेघ वरसात करती वखत विचार करतो नथी के, आ सारु स्थान छे, माटे॰इहां वरसवुं. ने, आ सारु स्थान नथी, माटे इहां न वरसवुं; एम तमे पण, दुःखित उपर दया करती वखत सार असारनो विचार करता नथी. इय के॰ (इतिहेतोः)

ए हेतु माटे, डुहिबंधव के० (हे डुःखिबा- न्धव!) डुःखवाला जनना बंधु समान. एटले जेम बांधव डुःखनो नाश करे तेम, डुःखित जनना डुःखनो नाश करनार एवा. पासनाह के० (हे पार्श्वनाथ!) थुणंतउ के० (स्तुवन्तं) स्तुति करतो एवो, मइ के० (मां) मने, पाल के० (पालय) पालन करो. ए- टले मारु रक्षण करो. ॥२४॥

अवतरणम्-टी० किंच योग्यतापि[1] ममास्तीत्याह

ना०—हे नगवन्! वली कदाचित् तमो एम विचारता हशो के, योग्य तथा अयोग्य ए- वो विचारतो अमारे करवो घटे छे. तो, तेवी रीते पण हुं कृपा करवाने योग्य छुं. ते प्र- कारनी स्तुतिने कहे छे.

---

१ ख. योग्यता च.

मूलकाव्य. ३५

१२ ७ ८
नय दीणह दीणयुं[1],
९ १० ११ ६
मुयवि अन्नुवि[2] किवि जुग्गय[3] ।
२ ३ ४
जं जोइवि उवयार,
५ १
कराहि[4] उवयार-समुज्जय[5] ॥
१३ १४ १५
दीणह दीणु निहीणु[6],
१६ १८ १७ १९
जेण तइ[7] नाहिण चत्तउ[8] ।

---

[1] क. ग. दीणय [2] ग. ङ. अन्नवि. [3] ङ. कवि जुग्गय. [4] ङ. उवयारु कराहि. [5] घ. उवयार समुज्जइं. [6] ङ. नहीणु. [7] क. दीणह दीणु नहीणु जेण तइं. घ. दीणह दीण निहीण जेण पइं. [8] ग. घ. ङ. चत्तओ.

२० २२ २१

तो जुग्गउ॰ अहमेव,

२३ २६ २५ २४

पास पालहि१० मइ चंगउ११॥२५॥

(संस्कृत टीका. २५)

नयेति ॥ नच दीनानां दीनतां मुक्त्वा अन्यापि काचिद्योग्यता भवति यां गवेषयित्वा उपकारं कुर्वन्ति उपकारसमुद्यता महान्तः। अहं च दीनेभ्योपि दीनः निहीनो[१] निःसत्त्वो येन कारणेन त्वया नाथेन त्यक्तः ततोऽतिदीनत्वाद्योग्योहमेवेति पार्श्व पालय मां चङ्गं भद्रं यथाभवति[२] तथा ॥२५॥

(गूजराती टीका. २५)

हे भगवन्! उवयारसमुज्जय के० (उपकारसमुद्यताः) उपकार करवाने उद्यमवंत

मू०–९ ग. घ. ङ. जुग्गओ. १० घ. पालिहिं. ११ ग. घ. ङ चंगओ.

टी०–१ ग. घ. निःसत्वो निहीनो. २ क. ख. घ. यथाभवति. ॥२५॥

थएला एवा महोटा पुरुष जे ते जं के० (यां) जे योग्यताने जोइवि के० (गवेषयित्वा) गवेषणा करीने एटले खोलीने उवयार के० (उपकारं) उपकारने करहि के० (कुर्वन्ति) करे छे. तेवी जुग्गय के० (योग्यता) योग्यता जे ते, दीणह के० (दीनानां) रंकपुरुषोनी, दीणयुं के० (दीनतां) रंकपणाने मुयवि के० (मुक्त्वा) मूकीने अन्नुवि के० (अन्यापि) बीजी पण, किवि के० (काचिदपि) कोइ पण योग्यता, नय के० (नच) नथी. एटले रंक पुरुषनु रंकपणु मूकीने बीजी योग्यता दया करवाने अर्थे खोळवी पडती नथी. ए अर्थ छे. अने, हुं दीणह के० (दीनेभ्यः) रंकथकी पण, दीणु के० (दीनः) रंक छुं. अने निहीणु के० (निःसत्त्वः) अतिशे निर्बळ छुं. एटले लघु छुं. जेण के० (येन)

जे हेतु माटे, नाहिएा के० (नाथेन) स्वामि-एवा तइ के० (त्वया०) तमो जे तेमणे चत्तउ के० (त्यक्तः) त्याग कर्यो एवो. तो के० (ततः) ते कारण माटे अहमेव के० हुंज, जुग्गउ के० (योग्यः) कृपा करवाने यो-ग्य तुं. पास के० (हे पार्श्व!) हे पार्श्वनाथ प्रभो! चंगउ के० (चङ्गं, यथा स्यात्तथा) क-ल्याण जेम थाय तेवी रीते मइ के० (मां) मने पालहि के० (पालय) रक्षण करो. ॥२५॥

मूलकाव्य. २६

१ २ ३
अह अन्नुवि जुग्गय-वि-
४ ५ ८
सेसु किवि मन्नहि[१] दीणह ।

---

१ क. विसेसु कुवि मन्नहि. घ विसेस किवि मिन्नह. ङ. विसेसु कुवि मन्नहि.

९ १० १२
जं पासिवि[2] उवयारु,
१३ ११ ६ ७
करइ[3] तुह नाह समग्गह ॥
१८ १९ २०
सुच्चिय[4] किल कल्लाणु[5],
१५ १४ १६ १७
जेण जिण तुम्ह पसीयह ।
२२ २१ २४ २५
किं अन्निण[6] तं चेव,
२३ २७ २६ २८
देव मा मइ अवहीरह ॥२६॥

(संस्कृत टीका. २६)

अर्हेति ॥ अथान्यमपि योग्यताविशेषं कमपि

मू०-२ घ जं पासवि. ३ क. उवयार कराहिं. घ. ओवयार कराहिं तुह. ङ. उवयार कराहि तुहु. ४ घ. सुच्चिअ. ५ क. घ. कल्लाण जेण जिण तुम्हि. ङ. किण कल्लाणु जेण जिण तुम्हि. ६ क. अन्निणं. घ. अन्नेण.

लघुकर्मत्वादिकं मन्यसे दीनानां यं योग्यताविशेषं दृष्ट्वा उपकारं करोषि त्वं नाथ समग्राणां एवं तर्हि स एव योग्यताविशेषः किल कल्याणं जद्रं येन जिन यूयं प्रसीदथ किमन्येन तमेव योग्यताविशेषं देव कुरुतेति शेषः मा मामवधीरयत ॥२६॥

(गूजराती टीका. २६)

हे जगवन्! अह के० (अथ) हवे, अन्नुवि के० (अन्यदपि) बीजो पण कोइ. जुग्गयविसेसु के० (योग्यताविशेषं) योग्यपणानो विशेष तेने, किवि के० (किमपि कांइ पण, मन्नहि के० (मन्यसे) मानोगे. तो, हे नाह के० (हे नाथ!) हे स्वामिन्! समग्गह के० (समग्राणां) समस्त एवा, दीणह के० (दीनानां) रंक पुरुषोनो, जं के० (यं) जे योग्यताविशेषने, पासिवि के० (दृष्ट्वापि) देखीने पण, तुह के० (त्वं) तमो जे ते,

उवयारु के० (उपकारं) उपकारने करइ के०
(करोषि) करो छो. तो, जिण के० (हे जिन!)
हे जिनपरमात्मन्! जेण के० (येन) जेणे
करीने, तुम्ह के० (यूयं) तमो, पसीयह के०
(प्रसीदथ) प्रसन्न थाउ, सुच्चिय के० (स ए-
व) तेज योग्यता विशेष जे ते, किल के०
निश्चे, कल्लाणु.के० (कल्लाणं) कल्याणकारी
थाय छे. अन्निण के० (अन्येन) बीजावडे
किं के० शुं. एटले शुं प्रयोजन छे? माटे,
देव के० हे देव! तं चेव के० (तमेव) तेज
योग्यता विशेषने करो. पण मइ के० (मां)
मने मा अवहीरह के० (मा अवधीरयत)
मां अवगणना करो. ॥ २६ ॥

मूलकाव्य. २७

१ २ ४ ५
तुह पव्वण न-हु[1] होइ,
३ ६ ७ १० ८
विहलु[2] जिण जाणउ किं पुण[3]।
९ ११ १२ १५
हउ दुक्खिय निरु सत्त-
१६ १७
चत्त दुक्कहु उस्सुयमण ॥
१३ १४ १९
तं मन्नउ निमिसेण,
२० २१ १८ २२
एउ एउवि[4] जइ लब्भइ[5]।

१ ङ. तुहु पत्थणु नहु. २ क. घ. विहल. ३ घ. जण जाणओ किं पुण. ङ. जाणु किं पुणु. ४ घ. दुक्खह सुअ मण तं जाण निमिसेण एओवि. ङ. चत्तु दुक्खहुऊ सुयमणु तिम्मन्नु निमिसेण एउएउवि. ५ क. हउं दुक्खिय निरु सत्त चत्तु दुक्खहु ऊसुयमणु ति मन्नउ निमिसेण एउए विज्जइं लब्भइं. घ. हउं दुक्खिओ निरू सत्तचत्त दुस्सहसुअमण निमिसेण एओ एओवि जइलब्भइ ङ. चत्तु दुक्कहु ऊसुय मगु तिम्मन्नु निमिसेण एउ एउ०

२३ २४ २५
सच्चं जं ज्नुक्किय-व-
२७ २६ २८
सेण किं उंबरुः पच्चइ ॥२७॥

(संस्कृत टीका. २७)

तुहेति ॥ तव प्रार्थना विफला नैव नवतीति जिन जानामि किं पुनरहं दुःखितो निरु निश्चितं संत्यक्तो निःसत्वः डक्कहुत्ति[1] देश्यत्वादरोचकी ड-रञ्जनीयः उत्सुकमनाः फलं प्रति लोलुपः तेन का-रणेन मन्ये निमेषेण अक्षिपक्ष्मसंकोचमात्रेण इद-मिदमपि[2] शुद्धज्ञानदर्शनचारित्रं केवलज्ञानापवर्ग-लक्षणं यदि लभ्यते एवं च सत्यमिदं यत् बुभुक्षित-वशेन किमुडुम्बरः[3] पच्यते फलति । अयमभिप्रायः । यथा अवश्यं स्वकाले पक्ष्यमाणमपि उडुम्बरं कश्चित् बुभुक्षातरलितत्वादकालेपि फलं प्रार्थयते तथाऽहम-पि समयेऽवश्यमीहितं[4] करिष्यन्तमपि भवन्तं[5] अति-

मू०-१ किं ओबर.

टी०-१ क. ख. दुक्कु हुत्ति. २ ख. इदमपीदमपि. ३ क, किमु डुंबरः ४ क, ख. घ, मनीषितं. ५ ख. भवंतमपि.

दुःखितत्वादधुनैव प्रार्थये ॥२७॥

(गूजराती टीका. २७)

हे भगवन्! तुह के० (तव) तमारी, पत्थणा के० (प्रार्थना) याचना करवीं ते; विहलु के० (विफला) निष्फल एवी, नहु के० (नैव) नज, होइ के० (भवति) होय. एं प्रकारे, जिण के० (हे जिन) हे जिनपरमात्मन्! जाणउ के० (जानामि) हुं जाणु छुं. तो पण, पुण के० (पुनः) वली, हउ के० (अहं) हुं जे ते, किं के० शुं? दुक्खिय के० (दुःखितः) दुःखवालो, निरु के० (अव्यय छे.) निश्चे रहीश? अर्थात् दुःखरहितज थईश. एटले तमारी प्रार्थनाथी मारु दुःख निश्चे जशे एम जाणुछुं. केम जे तमारी प्रार्थना कोइ काले निष्फल थतीज नथी; एटलो अर्थ छे. माटे, तं के० (तत्) ते, मन्नउ के० (मन्ये)

एटले हुं ते प्रकारे कहेतां आगळ दृष्टांत कहुछुं, ए प्रकारे मांनुछुं. सत्तचत्त के० (सत्त्वत्यक्तः) सत्त्व एटले बळ, पराक्रम, वीर्य, तेणे रहित एवो. तथा डुक्कडु के० (अरोचकी, देशी शब्दः) अरुचिवाळो एटले डुःखे करीने रंजन करवा (रीझाववाने) योग्य एवो तथा. उस्सुयमणा के० (उत्सुकमनाः) फळ प्रत्ये उत्साहवाळुं छे मन ते जेनु एवो. एटले जेम मांदो होय ते अशक्त होय तथा तेने अन्नादिकने विषे अरुचि होय तथा ते औषध करतीज वखत जाणे के, एक निमेषमात्रमांज आ रोग मटवारूप फळ मळे!!! पण तेवी रीते क्षणमात्रमां क्यांथी मळे? एम आतुरताने लीधे जाणे छे तोपण नथी जांणतो तेवो हुं पण छुं. ए भाव. "ते उपर दृष्टांत आ प्रकारे जाणवुं." जइ के० (यदि)

जो. निमिसेण के० (निमेषेण) एटले नमे-षमात्रज अल्पकाले करीने, एज, एजवि के० (इदं, इदमपि) आ फल, आ फल पण लब्नइ के० (लभ्यते) पांमीये. एटले ज्ञानदर्शनचारित्रनी शुद्धता तथा तेथी उत्पन्न थयेलु केवलज्ञान तेणे करीने पामवा योग्य एवु मोक्षरूप फल जेते, जो प्रमाय तो, सच्चं के० (सत्यं) पूर्वे कहेलु क्षणमात्रमां सकल फल प्राप्ति थवारूप ते सत्य थांय. अर्थात् शुद्ध ज्ञानदर्शनचारित्रनी तथा मोक्षरूप फलनी परिपक्वता अति अल्प काले नथी थती, तेम हुं पण मारा समस्त रोगनी शांतिने विषे मांनुछुं. केम जे, जं के०(यत्. अव्यय छे.) जेम, जुक्खियवसेण के० (बुभुक्षावशेन) शीघ्र जोजन करवानी इच्छाए, उंबरु के० (औदुम्बरं) उमेडाना वृ-

ह्नु फल, किं के० शुं. पच्चइ के० (पच्यते) पाके ले! अर्थात् नथी पाकतुं, लोकमां एवो उखांणो ले के, शुं उतावले उमेरमां पाके! तेम उतावले शुं मारा रोग मात्र नाश पांमे! एम हुं जाणु बु तोपण, आतुरताथी वारमवार डुःख मात्र मटाडवानु कहु बु. एं नाव ले. पूर्वे कहेलां निःसत्वादि विशेषण मोक्षनी डुर्लन प्राप्ति उपर पण लेवां. ॥२७॥

मूलकाव्य. २७

तिहुअण-सामिय पास-
नाह मइ अप्पु पयासिउ[1]।

---

१ क. मं अप्पु पयासिडं.

१२ ६ ११
किज्जउ जं नियरूव-

९ १० ७ ८
सरिसु न मुणउ बहु जंपिउ ॥

१८ १९ १३ १४ १६
अन्नु न जिण जगि तुह,

१७ १५
समो-वि दक्खिन्नु-दयासउ ।

२० २२ २१
जइ अवगन्नसि तुह-जि[2]

२३ २५ २६ २४
अहह कह होसु हयासउ[3] ॥२८॥

(संस्कृत टीका. २८),

तिहुअणेति॥ एवं तावत्त्रिभुवनस्वामिन् पार्श्व-नाथ मयात्मा प्रकाशितः। स्वदुःखं निजमनीषितं च निवेदितमितिन्नावः। ततश्च[1] क्रियतां यन्निजरूप-

---

मू०-२ क. तुहुंजि. घ. तुहंजि. ३ क. कीहाहा सुह यासउ.
टी०-१ ग. घ. निवेदितं ततश्च.

-सदृशं आत्मीयस्वनावोचितं यतो न जानामि बहु कथयितुं । ननु अन्यं कमपि कमपि प्रार्थयसे अत आह२ । अन्यो न जिन जगति त्वत्समोऽप्यास्तामधिक इत्यपेरर्थः दाक्षिण्य३दयाश्रयः ततो यद्यवगणयिष्यसि४ त्वमेव तदा अहहेति खेदे कथं नविष्यामि हताशको विफलमनोरथः ॥२८॥

(गूजराती टीका. २८)

हे तिहुअणसामिय के० (हे त्रिनुवनस्वामिन् !) हे त्रण जगतना धणि ! हे पासनाह के० (हे पार्श्वनाथ !) हे पार्श्वनाथप्रनो ! मइ के० (मया) में, अप्पु के० (आत्मा) मारु स्वरूप जे ते, एटले मारु जेवुं दुःखित स्वरूप हतु तेवु. अथवा मारु जेवु मननु वांछित हतु तेवुं, पयासिउ के० (प्रकाशितः) प्रकाश करयुं. एटले कही देखाडयुं. जं के० (यत्, यस्मात्कारणात्) जे कारण माटे,

---

२ ग. घ. ननु अन्यं विज्ञपयामि कथमपि किमपि न प्रार्थयसे अत आह. ३ ग. घ. अधिको दाक्षिण्य. ४ ग. घ. यद्यवगणयसि.

बहु के० घणु, जंपिउ के० (जल्पितुं) कहे-वानु, न मुणउ के० (न जानामि) नथी जाणतो. ते कारण माटे, नियरूवसरिसु के० (निजरूपसदृशं) पोताना स्वन्नावने योग्य एवुं. एटले तमारा महा दयालु स्व-न्नावने जे उचित होय ते, अर्थात् जेम त-मने घटतु होय तेम· किज्जउ के० (क्रियतां) करो. "कदाचित् हे प्रन्नो! तमो मारु नि-वेदन करेलु कार्य (कष्ट मटाम्रवारूप) तेने नही करो तोपण हुं बीजा कोइ देवनी तो प्रार्थना करवानोज नथी एम जणावे छे." हे जिण के० (हे जिन) हे रागद्वेषना जि-तनार! एटले जेणे रागद्वेष जित्या छे, तेने जगतमां असाध्य कांइ पण नथी एवा तमो छो· माटे, जग्गि के० (जगति) जगतने वि-षे, दखिन्नुदयासउ के० (दाक्षिण्यदयाश्रयः)

-हहापण तथा दया तेमना आश्रयरूप एवा.
एटले जगतमां जेटलुं हहापणपणु छे, ते
सघलु तमारे विषे रह्युं छे. ने जेटली जग-
तमां दया छे. ते करतां अनंतगुणी दया त-
मारा एकलामां रही छे. एवा, तुह के०
(तव) तमारे, समोवि के० (समोपि) तुल्य
एवो पण, अन्नु के० (अन्यः) अन्य पुरुष
जे ते, न के० (नास्ति) नथी. एटले जग-
तमां तमारा जेवो महापणवालो तथा द-
यालु कोइपण अन्य पुरुष नथी. तों अधिक
तों क्यांथीज होय!! जेथी तमने मुकीने तेनी
प्रार्थना करु!!! ए नाव. जइ के० (यदि)
जो, तुहजि के० (त्वमेव) तमेज, अवगन्न-
सि के० (अवगणायसि) अवगणना करशो
तो, अहह के० (महाखेदेऽव्ययम्) आ महा
खेदकारक वात थशे; केम जे, हयासञ्च के०

(हताशः) हणाई छे कहेतां नाश पामी छे-आशा ते जेनी एवो हुं. कह के० (कथं) कीये प्रकारे होसु के० (भविष्यामि) थईश. एटले मारा हाल शा थशे! अर्थात् हुं अनन्य गतिवालो छु माटे जरुर मारु कार्य सिद्ध करशो ए भाव. ॥२८॥

मूलकाव्य. २९

३ ४ ५ ७
जइ तुह रूविण किण-वि

६ ८
पेय-पाइण[१] वेलवियउ[२]।

९ १३ १ २
तुवि जाणउ जिण पास,

१० ११ १२
तुम्हि[३] हउं अंगीकारिउ ॥

१ घ. पायण. २ क. घ. वेलत्रिअओ. ३ घ. नत्रिजाणडं. जिण पास तुह्मे ङ. तुत्रिजाणु जिणपासु तुह्मे.

१४ १५ १६ १७ १८
इय मह इछिअ जं न,
१९ २० २१ २२
होइ सा तुह ओहावण४।
२४ २३
रंखंतह निय-कित्ति
२६ २७ २५
णेय जुज्जइ अवहीरणु५ ॥२९॥

अवतरणम्-टी० अथ स्वप्ने श्रीपार्श्वनाथरूपं दृष्ट्वा नमति तदनुसारेण विज्ञपयति.

भा०—हवे स्तुति करतां करतां घणां प्रेमथी अंतर्दृष्टि थइ, तेथी जांणे स्वप्नावस्थामां श्री पार्श्वनाथजीनु रूप जोइने नमस्कार करे छे. मैं, तेने अनुसारे विज्ञापना करे छे.

(संस्कृत टीका. २९)

जइ तुहेति ॥ यद्यपि त्वद्रूपेण केनापि प्रेतप्रायेण

मू०—४ क. घ. तुह ओहावण. ५ क. घ. ङ. नेय जुज्जइ अवहीरण.

व्यन्तरेण पार्श्वयक्षादिना पार्श्वनाथो मयाऽद्य सा-
क्षाद्दृष्ट इति वञ्चितः तथापि जानाम्यहं जिन पार्श्व
युष्माभिरहमङ्गीकृतः इति हेतोर्ममेप्सितं यन्न भव-
ति[1] सा तवाऽपभ्राजना[2] लाघवं ततो रक्षतो निज-
कीर्त्तिमाश्रितवत्सलो भवानिति[3] प्रसिद्धिः नैव त-
व युज्यते ऽवधीरणा मदवगणना ॥२९॥

(गूजराती टीका. २९)

हे जिण के० (हे जिन!) हे जिनपरमा-
त्मन्! पास के० (हे पार्श्व!) हे पार्श्वनाथ
प्रभो! 'जइ के० (यदि) तुह के० (तव)
तमारा रूविण के० (रूपेण) रूपे करीने
पेयपाइण के० (प्रेतप्रायेण) प्रेत सरखा
किणवि के० (केनापि) कोइ पुरुषे एटले
पार्श्व नामे यक्षादिके, अथवा कोइ व्यंतर
देवे वेलवियउ के० (वञ्चितः) ठग्यो छुं. ए-

टी०-१ क. यन्न भवति. २ ग. घ. तवापभ्राजना.
३ ख. भगवानिति.

-टले में आज साक्षात् पार्श्वनाथजी दीग ए प्रकारे ठगायो. तुवि के० (तथापि) तोपण तुम्हि के०(युष्माभिः)तमोए हउं के० (अहं) हुं, अंगीकरिउ के० (अङ्गीकृतः) अंगीकार करयो छुं. एटले जांणे तमेज मारो अंगीकार करयो एवी रीते जाणउ के० (जानामि) जांणुछुं. इय के० (इति, हेतोः) ए हेतु माटे मह के० (मम) मारु इछिउ के० (ईप्सितं) इछेलु कार्य, जं के० (यत्) न होइ के० (न भवति) सिद्ध न होयं तो, सा के० ते तुह के० (तव) तमारी, उहावणु के० (अपहापना) अपभ्राजना एटले लघुताई छे. ते हेतु माटे, नियकित्ति के० (निजकीर्त्ति) पोतानी कीर्त्तिने रक्खंतह के० (रक्षतस्तव) रक्षा करता एवा तमारी अवहीरणु के० (अवधीरणा) अप-

कीर्त्ति एय के० (नैव) नही, जुज्जइ के०-(युज्यते) घटे. एटले यद्यपि कोइ देवे तमारु रूप धारण करी मने जूवु स्वप्न आप्युं होय नें, तेथी हुं आविने आ प्रकारनी तमारी प्रार्थना करुबुं तोपण मारु वांछित सिद्ध न थाय तो, ते पण तमारीज हेलना छे. केमजे अद्यापि न थयेली अवगणना. हवे शुं करवी घटे! अर्थात् नज घटे. माटे शीघ्र प्रसन्न थाउ. ए जाव छे. ॥२ए

मूलकाव्य ३०.

२ ३ ४
एह महारिय जत्त,

१ ५ ६
देव इह्नु न्हवण१-महुसउ।

---

१ क. इहह्नवण. घ. इहुह्नवण. ङ. एहुह्नवण.

७ १०
जं अणलिय-गुणगहण,
ए ए
तुम्ह मुणि-जण-अणिसिद्ध ॥
११ १२ १३
एम पसीय सुपास-
१४
नाह थंभणय-पुरठिय ।
१५ १७ १०
इय मुणिवरु[2] सिरि-अभय-
१ए १६
देउ विन्नवइ आणंदिय[3] ॥३०॥

इति जयतिहुअणस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

अवतरणम्-टी० अथ विज्ञप्तिकासर्वस्वमाह ॥

भा०—हवे विज्ञापनामां कोइ प्रकारनी अपूर्णता न रहेवा देइने स्तुति करे छे.

---

२ घ. ङ. मुणिवर ३ घ. देवविन्नवइ आणंदिय. ३० इतिश्री जयतिहुयण स्तोत्र संपूर्ण ॥शुभं भवतु॥ संवत् १६८० वर्षे आसो शुदि १ पं. श्री कमलराजगणि लिखितं ॥ ङ. देवुसूरिविन्नविय. आणंदिय०

(संस्कृत टीका. ३०)

॥एयेति॥ एषा मदीया यात्रा देव एष स्नानमहोत्सवः[1] यदनलीकगुणग्रहणं स्तवनं कृतमिति शेषः युष्माकं मुनिजनाऽनिषिद्धं पाप्मनोऽन्यस्यकस्यापि राजादे[2]र्गुणग्रहणं साधूनां सर्वथैव निषिद्धं एवं सति श्रीपार्श्वनाथ प्रसीद स्तम्भनकपुरस्थित[3] इत्येवं मुनिवरः श्री अभयदेवसूरिर्नवाङ्गविवरण[4]करणनन्दितभूरिसूरिर्विज्ञपयति अनिन्दितः त्रिलोकलोकैः श्लाघितः प्रशंसितः[5] ॥३०॥ इति श्रीजयतिहुअणवृत्तिः समाप्ता[6] ॥

(गूजराती टीका. ३०)

देव के० हे देव ! प्रत्यक्ष थयेला पार्श्व-

---

१ ग. घ. स्नात्रमहोत्सवः २ क. अन्यस्यहि पापिनः राजादेः ३ क. ख. सति पार्श्वनाथ स्तम्भनकपुरास्थित. ४ घ. नवांगीविवरण. ५ क. ख. ग. त्रिलोकलोकश्लाघितः ॥३०॥ ६ ख. ३० ग्रंथाग्र ३५० ॥ सं. १६६१ वर्षे कार्त्तिक सुदि १२ बुधे जयतिहुयणवृत्ति लिखिता कांस्यपुरे पं सुंदरमुनिना लिखितं श्री ग. मुनिवरः श्री अभयदेव. घ. ॥३०॥ इति जयतिहुयणस्तोत्रस्यावचूरि. पं श्री कमलराज गणिलखितं ॥

नाथ देवने कहे छे. एह के० (एषा) आ, महारिय के० (मदीया) महारी, जत्त के० (यात्रा)यात्रा जे ते तथा इहु के०(एषः)आ. न्हवणमहुसउ के० (स्नानमहोत्सवः) स्नात्र महोत्सव, तथा जं के० (यत्) जे, तुम्ह के० युष्माकं)तमारु, मुणिजणअणिसिद्धउ के० मुनिजनानिषिद्धं) मुनिजनने न निषेध करेलु एवुं. अणलियगुणगहण के० (अनलीकगुणग्रहणं) विद्यमान एवा गुणनु छे ग्रहण ते जेने विषे एवुं स्तोत्र करयुं. एम के०(एवं)ए प्रकारे, एटले आ कह्या प्रमाणे वृत्तांत छे माटे, पसीय के०(प्रसीद) प्रसन्न थाउं. एटले राजादिकना गुण ग्रहण करवा ते मुनिने निषिद्ध छे. केम जे, ते पापी होय, तथा जे गुण तेमां न होय तेवा गुण कहेवा पडे, इत्यादिक दोष छे. एटले आ स्तोत्र

तो मुनिजनने पण जणवा योग्य छे. तेथी गृहस्थे तो अवश्य पाठ करवो एम सूचना करी. तथा जे तमारी यात्रा करे, तथा स्नात्र महोत्सव करे, तथा जे तमारा आ स्तोत्रनो पाठ करे, तेना उपर प्रसन्न थाउ. इत्यादि मागी लीधुं; एम व्यंग्यार्थनी कल्पना करी शकाय छे. वली हे सुपासनाह के० (हे श्रीपार्श्वनाथ!) हे श्री पार्श्वनाथप्रजो. तथा हे थंजणपुरठिय! के० (हे स्तम्भनपुरस्थित!) हे स्तंजनपुरने विषे रह्या एवा, ए विशेषण कह्युं तेणे करीने हे जगवन् तमारी स्थापना पुरमां करवुं एम निवेदन करयुं जाणवुं. इय के० (इति) ए प्रकारे, अणिंदिय के० (अभिनन्दितः) त्रण लोकना लोकोये मनोवांछित पूरक एवा प्रकारनुं स्तोत्र देखीने प्र-

-शंसा करेला एवा. मुणिवरु के० (मुनिवरः) मुनिमां श्रेष्ट एवा, सिरिअनयदेव के० (श्री अनयदेवः) श्री अनयदेवसूरि जे ते, विन्न-वइ के० (विज्ञपयति) विज्ञापना करेछे.॥ ३०॥

इति श्रीजैनीयाध्यापकशास्त्रिरामचन्द्रदीनानाथकृतः पठनार्थं श्रेष्ठिगिधरलालहीरालाईकारितो जयतिहुअणस्तवस्य बालावबोधः संपूर्णः ॥

मुनिवेदाङ्कचन्द्राब्दे वैक्रमे दशमीरवौ ॥
सहस्यसितपक्षस्य श्रीपुरेऽयं समर्थितः ॥१॥

प्रबन्धचिन्तामणिधर्मबिन्दुश्रीहारिभद्राष्टकसंघपट्टाः ॥
वैराग्यरत्नाकरसंस्थिता ये भाषान्तरेणाभियुताः कृतास्ते ॥१॥
तद्ग्रन्थभाषान्तरपङ्क्तिमध्यगं जानन्त्विदं श्रीगिरिधारिकारितम् ॥
भाषान्तराढ्यं जयतिस्तवाभिधं तद्रामचन्द्रे मयि तुष्यतां प्रभुः ॥२॥

रोलावृत्तमवेहि,
नागपतिपिङ्गलभणितं ।
प्रतिपदमिह चतुरधिक-
कलाविंशतिपरिगणितं ॥
एकादशमधि विरति-
रखिलजनचित्ताहरणं ।
सुललितपदमुदकारि,
विमलकविकण्ठाभरणं ॥१॥

॥ इति वाणीभूषणे ॥

द्विगुणितरविमितकलित-
कलानिर्ललितनिबद्धा ।
मंगलपिंगलभणित-
गणितकलयमकिलनबद्धा ॥

एकादशकलविरति-
रतिविदितगतिरिह रोला ।
यशसा पूरितविश्व-
विश्वरसनासनदोला ॥९१॥

॥ इति चिरंतनभट्टाचार्यकृतवृत्तरत्नावल्याम् ॥

अर्थ-नागपति पिंगले कहेलुं आ प्रकारनु रोलानामे वृत्त जाणवुं. "तेनु लक्षण" पादपाद प्रत्ये एटले च्यारे पादमां चार मात्राए अधिक एवी विशमात्रानीज गणती आवे. अर्थात् च्यारे पादमां बरोबर चोवीश मात्राज आवे. अने अगीयार मात्रा पूरी थाय त्यां विश्राम करवो. पछी पाद पूरु थाय त्यां विश्राम करवो. एवी रीत्ये च्यारे पाद आवे. सकल जनना चित्तने हरनार सारां ललित पद जेमां छे, एवुं विमल कविना कंठनुं आ भूषणरूप एवुं आ रोलानामनु वृत्त जाणवुं. ॥१॥

एवी रीते वाणीभूषणनामे छंदःशास्त्रमां रोलावृत्तनु लक्षण कह्युं छे. ते सघलुं आ स्तुति का-

व्योमां छे.

वली चिरंतन भट्टाचार्यनी करेली वृत्तरत्नावली तेमां तो रोलावृत्तनु विशेष लक्षण कह्यु छे. ते पण आ काव्योमां छे; एम देखाम्भवाने ते ग्रंथमां कहेलु लक्षण लख्युं छे तेनो. अर्थ-

यमणी गणेली एवी रवि कहेतां बार मात्रा तेणे करीने जेनां सुंदर पाद बांध्यां होय, एटले च्यारे पादमां चोवीश चोवीश मात्रा आवे. मंगलकारी पिंगलाचार्ये कहेली गणतीनी मात्राउ यमकबंध आवे. अर्थात् प्रथम पादना अंतमां जे अक्षर आव्यो होय तेज अक्षर बीजा पादना अंतमां आवे. नें, त्रिजा पादना अंतमां जे अक्षर आव्यो होय ते चोथा पादना अंतमां आवे. सर्वे पादमां प्रथम अगीयार मात्रा पूरी थाय त्यां विसामो कराय एवी रीते अति सुंदर प्रसिद्ध जेनी गति छे एवी, नें यशवम्भे पूर्ण करयु एवु जे समस्त जगत् तेना लोकनी जीभरूप पोताने बेसवाना हिंदोलानी पेठे गमनागमन विलास करती एवी. रोला जाणवी. एटले कोइ सुंदर नृत्य करनारी स्त्री, जेम

गमनागमनथी मनोरंजन करे तेवी आ रोला, अर्थात् लोला चंचल स्त्री सरखी मनोहर जाणवी. ॥१॥

परिशिष्ट. २

श्री अभयदेवसूरि, नामना आचार्यो घणा थयां छे माटे, आ स्तोत्रना करनार नवांगीवृत्ति करनाराज छे; एम प्रमाण आपवानी आवश्यकता जाणीने तेज अभयदेवसूरिना शिष्य श्री प्रसन्नचंद्रसूरिनी आज्ञाये संवत् ११३ए ना वर्षमां गुरुचंद्रनामा गणिये मागधी भाषामां रचेला श्रीमहावीरचरि॰ तेनी प्रशस्ति, महोटी होवाथी, न लखतां तेनु सारमात्र किंचित् लखु छुं.–

चंद्रकुलमां संजमना निधिरूप श्री वर्द्धमानसूरि थया. जेणे घणोज शुद्ध मुनिमार्ग प्रकाश कस्यो छे. तेमना घणा शिष्योमां बे शिष्यो सूर्य चंद्र समान घणा प्रतापी प्र-

ख्यात थया हता. तेमां प्रथम महा प्रभा-
विक जिनेश्वरसूरि थया. जेथी खरतरगच्छ-
नी उत्पत्ति थई छे ते, तथा बीजा पूर्णिमा
चंद्र समान श्री बुद्धिसागरसूरि थया. जेमणे
व्याकरण, छंदःशास्त्र, तथा एकांतवादने खं-
डन करनारा घणा ग्रंथो कर्या छे. तेना प्र-
थम शिष्य जिनचंद्र नामे सूरि थया. जेणे
संवेगरंगशाला विगरे घणा ग्रंथो कर्या छे
एटलुज नही परंतु सर्व जनने आश्चर्यकारी
संयमप्रवृत्ति पण करी छे. बीजा शिष्य श्री
अभयदेवसूरि[1] थया. जेमणे अलंकार स-
हित, सारां लक्षण (व्यकरण) सहित, प्र-

---

१ हरिभद्रसूरि कृत अष्टकजीनी टीका जिनेश्वरसूरिये संवत्
१०८० ना वर्षमां करी छे. ने ते टीका श्री अभयदेवसूरिये शो-
धी छे. एम तेज ग्रंथमां लख्यु छे. कोइ जग्या एमने जिनेश्वर
सूरिना शिष्य लखे छे तोपण बाध नथी. केमजे खरतरगच्छनी
प्रवृत्ति करता पहेला तेमना शिष्य कहेवाता हशे !

હુઉં દુહ ભર ભારિઉ–વરાઉ રાઉ નિબ્ભગ્ગહ,
લીણઉ તુહ કમ કમલ–સરણુ જિણ પાલહિ ચંગહ. ૨૦

પઇ કિવિ કય નીરોય–લોય કિવિ પાવિય સુહસય,
કિવિ મઇમંત મહંત–કેવિ કિવિ સાહિય સિવ પય;
કિવિ ગંજિય રિઉવગ્ગ–કેવિ જસધવલિય ભૂયલ,
મઇ અવહીરહિ કેણ–પાસ સરણાગયવચ્છલ. ૨૧

પચ્ચુવયાર નિરીહ–નાહ નિપ્પન્ન પઓયણ,
તુહ જિણ પાસ પરોવ–યાર કરણિક્ક પરાયણ;
સત્તુ મિત્ત સમચિત્ત–વિત્તિ નયનિંદય સમમણ,
મા અવહીરિય ઽજુગ્ગ–ઉવિ મઇં પાસ નિરંજણ. ૨૨

હુઉ બહુવિહ દુહ તત્ત–ગત્તુ તુહ દુહ નાસણ પરુ,
હુઉ સુયણહ કરુણિક્ક–ઠાણુ તહુ નિરુ કરૂણાપરુ;
હુઉ જિણ પાસ અસામિ–સાલુ તહુ તિહુઅણ સામિય,
જં અવહીરહિ મઇં–ઝખત ઇય પાસ ન સોહિય. ૨૩

જુગ્ગાઽજુગ્ગ વિભાગ–નાહ નહુ જોયહિ તુહ સમ,
ભુવણુવયાર સહાવ–ભાવ કરુણા રસ સત્તમ;
સમ વિસમઇં કિં ઘણુ–નિયઇ ભુવિ દાહ સમંતઉ,
ઇય દુહિ બંધવ પાસ–નાહ મઇ પાલ થુણંતઉ. ૨૪

નય દીણહ દીણયું–મુયવિ અન્નુવિ કિવિ જુગ્ગય,
જં જોઇવિ ઉવયાર–કરહિ ઉવયાર સમુજ્જય;
દીણહ દીણુ નિહીણુ–જેણ તઇ નાહિણ ચત્તઉ,
તો જુગ્ગઉ અહમેવ–પાસ પાલહિ મઇ ચંગઉ. ૨૫

અહ અન્નુવિ જુગ્ગય વિ-સેસુ કિવિ મન્નહિ દીણહ,
જં પાસિવિ ઉવયારુ-કરઇ તુહ નાહ સમગ્ગહ;
સુચ્ચિય કિલ કલ્લાણુ-જેણ જિણ તુમ્હ પસીયહ,
કિં અન્નિણ તં ચેવ-દેવ મા મઇ અવહીરહ. ૨૬
તુહ પત્થણ ન હુ હોઇ-વિહલુ જિણ જાણઉ કિં પુણ,
હઉ દુક્ખિય નિરુ સત્ત-ચત્ત દુક્કહુ ઉસ્સુયમણુ;
તં મન્નઉ નિમિસેણ-એઉ એઉવિ જઇ લબ્ભઇ,
સચ્ચં જં ભુક્ખિય વ-સેણ કિં ઉંબરુ પચ્ચઇ. ૨૭
તિહુઅણ સામિય પાસ-નાહ મઇ અપ્પુ પયાસિઉ,
કિજ્જઉ જં નિય રૂવ-સરિસુ ન મુણઉ બહુ જંપિઉ;
અન્નુ ન જિણ જગિ તુહ-સમો વિ દક્ખિન્નુ દયાસઉ,
જઇ અવગન્નસિ તુહ જિ-અહહ કહ હોસુ હયાસઉ. ૨૮
જઇ તુહ રૂવિણ કિણ વિ-પેય પાઇણ વેલવિયઉ,
તુવિ જાણઉ જિણ પાસ-તુમ્હિ હઉં અંગીકરિઉ;
ઇય મહ ઇત્થિઉ જં ન-હોઇ સા તુહ ઓહાવણુ,
રક્ખંતહ નિય કિત્તિ-ણેય જુજ્જઇ અવહીરણુ. ૨૯
એહ મહારિય જત્ત-દેવ ઇહુ ન્હવણ મહુસઉ,
જં અણલિય ગુણગહણ-તુમ્હ મુણિ જણ અણિસિદ્ધઉ;
એમ પસીય સુપાસ-નાહ થંભણ પુરટ્ઠિય;
ઇય મુણિવરુ સિરિ અભય-દેઉ વિન્નવઇ અણિંદિય. ૩૦

इति श्री जयतिहुअण स्तोत्रं संपूर्णमिति भद्रं भवतु सकलस्य जगतः शान्तिः ३॥ प्रतयः १००० एकहजार.